

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

ORGAAN VOOR DE MEDEDEELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

22^e JAARGANG

WOENSDAG 2 JUNI 1937

No. 1118

COMMISSIE VAN REDACTIE:

*P. Liefstinck; N. J. Polak; J. Timbergen; F. de Vries en
H. M. H. A. van der Valk (Redacteur-Secretaris).*

Assistent-Redacteur: L. R. W. Soutendijk.

Redactie-adres: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.

Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruijgeplaatweg.

Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Advertenties voorpagina f 0,50 per regel. Andere pagina's f 0,40 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar N.V., Uitgevers, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No. 145192.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 16,—. Abonnementsprijs Economisch-Statistisch Maandbericht f 5,— per jaar. Beide organen samen f 20,— per jaar. Buitenland en Koloniën resp. f 18,—, f 6,— en f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cent. Donateurs en leden van het Nederlandsch Economisch Instituut ontvangen het weekblad en het Maandbericht gratis en genieten een reductie op de verdere publicaties.

INHOUD.

	Blz.
HERSOHLING VAN ARBEIDERS door <i>Meijer de Vries</i> ..	406
Rotterdam in het eerste kwartaal van 1937 door <i>Mr. W. F. Lichtenauer</i>	408
Het nieuwe tarief voor de luchtmail naar Indië door <i>Mr. L. H. Slotemaker</i>	410
Samengaan van hypotheekbanken door <i>Mr. F. J. Brevet</i> ..	411
De kapitaalmarkt in Mei 1937 door <i>Dr. W. Mautner</i> ..	412
Werkloosheidsverzekering in België door <i>Mr. H. J. Morren</i>	413
AANTEKENINGEN:	
Het jaarverslag van De Nederlandsche Bank	415
Wijziging en uitbreiding van de statistiek van groothandelsprijzen	418
Resultaat van de rondvraag van de Internationale Vereniging voor de Suikerstatistiek	419
Javasuiker-afschepingen	420
De zichtbare suikervoorraden in de wereld	420
ONTYANGEN BOEKEN.....	420
Statistieken:	
Groothandelsprijzen.....	422-423
Geldkoersen-Wisselkoersen-Bankstaten	421, 424

GELD-, KAPITAAL- EN WISSELMARKT.

Op de wisselmarkt blijft de Gulden nog steeds overwegend gevraagd en derhalve de Dollarnoteering op het peil, waarop het Egalisatiefonds bereid is te koopen. De interventies van dit fonds zijn echter niet meer van grooten omvang. Twee factoren, die voor kort een extra groote vraag naar Guldens teweeg brachten, t.w. de verlaging van den Dollaraankoopkoers enerzijds en de verkoopen van Amerikaansche waarden anderzijds, hebben hun invloed achter den rug. De eerste factor was een tijdelijke en feitelijk eenmalige, nl. aanbod van hen, die aangenomen hadden, dat men ongestraft Dollars op den destijds vastgestelden aankoopkoers van 1.82½ kon aanhouden zonder kans op daling en met alleen kans op stijging. En de tweede was ook tijdelijk, totdat de voornaamste liquidaties van Amerikaansch fondsen-bezit hadden plaats gehad.

De situatie op de internationale valutamarkt is heel wat opgeklaard nu de monetaire autoriteiten te Londen de consequentie hebben getrokken uit hun wensch om het Pond ten aanzien van den Dollar niet te zeer te doen stijgen. Die wensch werd aanvankelijk gecontrarieerd door het groote aanbod van goud, dat men te Londen liever niet wilde opnemen en naar de Vereenigde Staten wilde doen dirigeren. Deze opzet lukte, maar het noodwendige gevolg was een daling van den Dollar ten aanzien van het Pond. Om die beweging te remmen heeft men eenigen tijd Dollars opgenomen. Maar aangezien dit een heel vreemde en indirecte wijze van goud koopen was, bovendien op onvoordeelige voorwaarden, heeft men blijkbaar den boeg gewend en in de laatste weken op vrij groote schaal goud gekocht, waarbij men het voordeel had, dat het omvangrijkste aanbod achter den rug bleek te zijn. Het Egalisatiefonds kocht goud op dusdanige basis, dat het disagio ten aanzien van de Dollarpariteit steeds kleiner werd en feitelijk geheel verdween. Mede in verband hiermee was bij gelijkblijvende Dollarnoteering te onzent het Pond iets lager, hetgeen geaccentueerd werd toen de stabilisatiegeruchten de ronde deden.

De Fransche Franc was fluctueerend, maar een koersverbetering aan het begin van de week kon niet gehandhaafd blijven. Voor en na blijft de situatie van deze valuta op de internationale markt vrij wankel. Ook de Zwitserse Franc was deze week nogal aangeboden, de koers kwam beneden de 41.50.

De geldmarkt bleef natuurlijk ruim, er is geen enkele reden om mutatie in het rentepeil te verwachten. Bij de toewijzing op het voor rekening van het Egalisatiefonds geplaatste papier kwam het 3- en 4-maandspapier op 3/16 pCt., het 5- en 6-maandspapier op ¼ pCt., het Januari-papier op 5/16 en het Februari-papier op 3/8 pCt.

De beleggingsmarkt toont duidelijke teekenen van opleving. Vooral de oude schuld is belangrijk in herstel. De 2½ pCt. integralen zijn weer tot bijna 81 gestegen, en de 3 pCt. ligt ook 3 pCt. boven het laagste punt. Ook de spoorwegleeningen zijn, nu het wetsontwerp inzake de reorganisatie is aangenomen, gestegen, waaruit een gunstige stemming voor de nieuwe 3 pCt. stukken spreekt. De 4 pCt. leeningen zijn lager, hetgeen wijst op het feit, dat men de conversiekansen hooger aanslaat. Het schijnt dus, dat de inzinking op de beleggingsmarkt, voornamelijk ontstaan en in verband met de algemeene economische opleving en met den universeelen bewapeningswedloop, waarvan men een opwaartschen druk op het kapitaalrenteverloop verwachtte, over het hoogtepunt heen is en plaats maakt voor een stemming van meer vertrouwen in handhaving van het huidige niveau.

HERSCHOLING VAN ARBEIDERS.

Toen, ruim een half jaar geleden, op verschillende wijzen teekenen van opleving vielen waar te nemen, kwamen ook weer de klachten naar voren, die steeds worden geuit, wanneer na een periode van inzinking, schuchter de hoogconjunctuur zich baanbreekt, dat er een tekort aan geschoolde vakarbeiders merkbaar zou zijn.

Het is logisch, dat deze klachten komen, zeker na een langdurige crisis, zooals wij nu hebben gekend, waardoor oudere vakarbeiders óf te oud zijn geworden, óf om andere redenen niet meer beschikbaar zijn en een opgroeiende generatie geen voldoende gelegenheid heeft gehad zich voldoende vakbekwaamheid eigen te maken.

In het algemeen waren de aanvankelijke klachten omtrent een tekort aan vakarbeiders wel wat al te sterk aangedikt, al toonden ernstige onderzoekingen aan, dat, nu er weer meer werk los kwam, zij, die vakbekwaam waren, de meeste kans op plaatsing hadden.

Wat wellicht niet altijd van Overheidsoptreden kan worden gezegd, mag ten aanzien van het tekort aan geschoolde krachten niet worden verklaard, nl. dat de Overheid pas te laat hieraan aandacht heeft geschonken.

Reeds toch tijdens de moeilijke jaren, die achter ons liggen, heeft, hetgeen verricht is voor de werkloze jeugd door middel van vakcursussen en centrale werkplaatsen, de betekenis gehad om het opgroeiende geslacht, zij het dan op soms wat gekunstelde wijze, de noodige vakkennis aan te leeren of te helpen vergrooten. Nu er allerwege vraag komt (is) naar geschoold personeel, bijvoorbeeld in de metaalindustrie, blijkt, welk een zegenrijke werking van die vakcursussen en centrale werkplaatsen uitgaat. Bij tientallen, ja honderdtallen, zijn de jonge menschen van die vakcursussen en centrale werkplaatsen weer in het geregelde arbeidsproces opgenomen.

Wat echter te doen ten aanzien van de ouderen? Hier staat toch wel dit vast, dat er honderden, om niet te zeggen duizenden arbeiders zijn, die vóór het intreden van hun langdurige werkloosheid, alleszins als bruikbare vaklieden te boek stonden. Zij zijn echter maanden en jaren uit het bedrijf. Hun vlotte prestaties moesten zij inboeten en vooral dikwerf de kennis van de steeds weer opdoemende nieuwe machines. De mogelijkheid voor deze menschen, dikwerf in de kracht van hun leven, om weer goed te kunnen meedoen, is belangrijk verkleind.

Ziet men deze zaak goed, dan valt het op, dat hier verschillende partijen een belang hebben. De arbeider, die zooveel verloren heeft in crisistijd, wil er alles op zetten, om weer een bruikbaar element in het proces te zijn en den achterstand in te halen; de werkgever heeft er eveneens belang bij, dat hij niet al te krap zit in geschoolde arbeidskrachten, ja deze zelfs soms niet kan krijgen, terwijl de Overheid weer op haar beurt het pijnlijk vindt, dat personen, als waar het hier om gaat, zoo zij geen kans krijgen om nu weer aan den arbeid te gaan, wellicht als „hopeeloos verloren” op de arbeidsmarkt moeten worden beschouwd en dus eigenlijk permanent op de werkloosheidszorg en/of armenzorg zullen zijn aangewezen.

Het waren de hier genoemde overwegingen, die den Minister van Sociale Zaken ertoe hebben gebracht, opdracht te geven, aan de zaak van de herscholing aandacht te schenken. De practijk had nl. al aangetoond, dat hier een goed terrein te ontginnen viel. In Amsterdam, waar de diamantindustrie weer tot nieuwen bloei schijnt te komen, was een technische bedrijfswijziging gekomen, waardoor een groot aantal menschen, wanneer het niet gedurende eenigen tijd over het, ik zou het willen noemen doode, punt heen werd geholpen, niet meer in dit vak kon terugkeeren. De Overheid hielp en zeker een 100 man heeft zich de noodige kennis eigen gemaakt om met

de z.g. mechanische dop te werken; zij zijn weer bruikbare arbeidskrachten geworden.

Een ander geval speelde zich af in Culemborg, waar vele sigarenmakers wonen, die vroeger tot de flinke vakarbeiders behoorden, nu al lang met werkloosheid te kampen hadden en voor wie de mogelijkheid kon worden geopend, wanneer zij een nieuwe werkmethode konden leeren, weer als volwaardig sigarenmaker op te treden. De betrokken werkgever, het gemeentebestuur en het Departement van Sociale Zaken hebben samengewerkt, waardoor een 40-tal nu weer sedert eenige maanden regelmatig aan den arbeid is en niet meer naar het stempellokaal behoeft te gaan.

Toen nu bleek, dat bij flink aanpakken hier mogelijkheden waren, zijn de voelhorens ook naar elders uitgestoken en heeft men zich o.a. op de textielindustrie geworpen, die waarschijnlijk mogelijkheden bood. Besprekingen met vertegenwoordigers van werkgevers en werknemersorganisaties, gemeentebesturen en het Departement van Sociale Zaken hebben er toe geleid, dat voor deze industrie een regeling is tot stand gekomen tot toekenning gedurende een bepaalde periode van een wekelijkschen bijslag aan werknemers, die voor „herscholing” in de textielfabrieken worden tewerkgesteld. De regeling luidt in groote lijnen als volgt:

1e. Ten behoeve van de hierbedoelde herscholing wordt voor elken textielarbeider, die ingevolge de hierna te noemen regelen weer in het bedrijf wordt opgenomen, een bedrag van $f\ 45$ beschikbaar gesteld. Hiermede wordt bedoeld, dat, indien bijv. 100 personen worden aangewezen, $100 \times f\ 45$ beschikbaar wordt gesteld, met dien verstande, dat, naarmate de betrokkene meer of minder geschoold blijkt te zijn, voor een bepaald geval meer dan $f\ 45$ en voor een ander geval minder dan $f\ 45$ beschikbaar is. De onder 12 bedoelde commissie moet echter zorgen, dat dooreengenomen niet meer dan $100 \times f\ 45$ wordt besteed.

2e. Werkgevers, die bereid zijn werkloze textielarbeiders in hun bedrijf op te nemen en deze te herscholen, wenden zich tot de fabrikantenvereniging, welke de aanvraag met advies ter behandeling aan de commissie voorlegt.

3e. De voor herscholing in aanmerking komende textielarbeiders worden uit de werkloze textielarbeiders genomen, die staan ingeschreven bij de gemeentelijke arbeidsbeurs te Enschede, terwijl de aanwijzing geschiedt door den Directeur van genoemde beurs, die in de onder 12 bedoelde commissie zitting heeft.

4e. De trainingstoelage ad $f\ 45$ moet zoodanig in wekelijksche termijnen worden uitbetaald, dat de te plaatsen arbeider ten volle den prikkel heeft om door eigen kracht zijn eigenlijke loon zoo hoog mogelijk op te voeren. Derhalve dient de toeslag in een aflopende vorm te worden uitgekeerd en zoodanig, dat de tegemoetkoming van Overheidswege na 3 maanden is beëindigd.

De verdeling van den toeslag geschiedt op aanwijzing van de meergenoemde commissie.

5e. De commissie laat zich omtrent de vorderingen van de geplaatste arbeiders regelmatig werkrapporten overleggen, teneinde daardoor in de gelegenheid te zijn regelmatig de grootte van den wekelijkschen trainingstoelage te bepalen.

6e. De nieuw aan te stellen arbeider dient geplaatst te worden in een ploeg, voor welke het gemiddeld weekloon niet beneden $f\ 18$ per week komt.

7e. De werkgever keert den aangewezen arbeider het door dezen werkelijk verdiende loon uit, vermeerderd met het bedrag aan trainingstoelage, zooals dit door de commissie is aangegeven.

8e. Wanneer een door de gemeentelijke arbeidsbeurs aangewezen arbeider weigert om aan de herscholing deel te nemen, dan wordt hij door burgemeester en wethouders uitgesloten van verdere hulp ingevolge

de werkloozenzorg. De betrokken arbeider kan ten aanzien van deze beslissing in beroep komen bij den Minister van Sociale Zaken.

In bijzondere gevallen, ter beoordeeling van de commissie, kan het dienstverband tusschen werkgever en aangewezen werknemer worden verbroken en kan laatstbedoelde weder volgens de regelen van de werkloozenzorg worden geholpen.

9e. Op de arbeiders, die ingevolge de bepalingen van deze regeling zijn geplaatst, is de sociale verzekering, zooals deze ook voor de andere arbeiders in de betrokken onderneming geldt, van toepassing. De kosten van deze verzekering komen, voor wat betreft het loon, dat ten laste komt van den werkgever, eveneens ten laste van de onderneming. Wat aan extra kosten voor de verzekering noodig is, in verband met den trainingstoelag, komt voor gemeenschappelijke rekening van Rijk en gemeente.

10e. De trainingstoelag wordt gelijktijdig met het loon uitgekeerd. De wijze, waarop een en ander zal plaats vinden, geschiedt na overleg met de commissie.

11e. De arbeiders, op wie de trainingstoelag van toepassing is, mogen op geenerlei wijze meer hulp van de gewone werkloozenzorg ontvangen. Zij zijn dus geen geregistreerde werkloozen meer.

12e. Voor de uitvoering van deze regeling is voor Enschede een commissie in het leven geroepen, bestaande uit de volgende heeren:

1. Mr. A. C. van Eck, Secretaris der Enschedesche Fabrikanten Vereeniging.

2. F. van den Hout, Controleur van het Cultureele werk voor Werkloozen bij het Departement van Sociale Zaken te 's-Gravenhage.

3. B. H. Scholten, Directeur van den Gemeentelijken Dienst der Arbeidsbemiddeling en Werkloosheidsverzekering te Enschede.

4. C. van Es, als vertegenwoordiger der werknemers-organisaties.

13e. De commissie treft zoodanige voorzieningen, dat wekelijks zoowel aan het gemeentebestuur, als aan den Minister van Sociale Zaken een beknopt nominatief verslag wordt verstrekt van den gang van zaken.

14e. De regeling inzake den trainingstoelag geldt voorloopig tot en met 31 Juli van dit jaar.

15e. De kosten van den trainingstoelag komen

voor gemeenschappelijke rekening van de gemeente Enschede en het Departement van Sociale Zaken, waarbij als subsidiepercentage geldt het objectieve subsidiepercentage van het Werkloosheidssubsidiefonds.

* * *

Wat in Enschede is geregeld, is ook tot stand gekomen te Almelo, in welke gemeente de zaak nog meer succes had. Gedurende den korten tijd, dat men nu bezig is — terwijl ik dit artikel samenstel zijn voor beide gemeenten 5 weken verlopen, nadat de regeling is gaan werken —, zijn reeds verschillende menschen door haar hulp aan het werk gegaan. Ook in Eindhoven en te Borne zijn de eerste plaatsingen tot stand gebracht, terwijl in andere plaatsen de voorbereiding, ook voor het sigarenvak, zoover gevorderd is, dat ook daar de tewerkstelling kan beginnen.

* * *

Ten aanzien van dit pas begonnen werk, geeft het hieronder volgende overzicht I eenig inzicht.

In Amsterdam en Rotterdam worden eveneens energieke pogingen gedaan voor herscholing in de metaalindustrie en verwacht mag worden, dat ook hier resultaten zullen worden verkregen.

Te Rotterdam heeft de gemeenteraad reeds een besluit genomen om Burgemeester en Wethouders te machtigen, datgene te doen, wat voor het welslagen van deze zaak gewenscht is, terwijl ook in Amsterdam een voordracht van B. en W. is aangenomen, om een crediet te verlenen voor het kunnen doen van de noodige stappen. Burgemeester en Wethouders zeggen in hun voordracht aan den raad, dat de laatste maanden in eenige bedrijven ter plaatse een opleving geconstateerd kon worden, waardoor een aantal werkloozen weder in die bedrijven kon worden tewerkgesteld. Het college toont dit met de volgende cijfers aan:

	1936/1937	1935/1936
Op het einde der maand:	ingeschreven	werkzoekenden
Augustus	58.077	53.037
September	57.964	54.960
October	56.097	56.722
November	56.659	57.870
December	56.674	58.728
Januari	56.196	60.319
Februari	55.601	59.909
Maart	52.638	59.833

OVERZICHT I.

Plaats	Week	Aantal personen	Kolom A Loon	Kolom B Toelag	Kolom C Week-inkomen	Kolom D Steunbedr. d. anders zou zijn uitgek.	Kolom E Uitgespaarde steun	Kolom F Meer koopkracht
Enschede	I	5	f 44,59	f 27,50	f 72,09	f 66,45	f 38,95	f 5,64
	II	13	" 159,82	" 50,60	" 210,42	" 151,30	" 100,70	" 59,12
	III	19	" 219,90	" 69,25	" 289,15	" 219,35	" 150,10	" 69,80
	IV	25	" 309,84	" 89,25	" 399,09	" 280,—	" 190,75	" 119,09
	V	29	" 362,27	" 94,50	" 456,77	" 330,05	" 235,55	" 126,72
Totaal voor Enschede..			f 1.096,42	f 331,10	" 1.427,52	" 1.047,15	f 716,05	" 380,27
Almelo	I	22	f 157,60	f 137,50	f 295,10	f 196,75	f 59,25	f 98,35
	II	28	" 243,60	" 151,—	" 394,60	" 254,50	" 103,50	" 140,10
	III	38	" 307,61	" 161,25	" 468,86	" 351,75	" 190,50	" 117,11
	IV	56	" 717,16	" 126,50	" 843,66	" 401,06	" 274,56	" 442,60
	V	72	" 892,06	" 186,95	" 1.079,01	" 541,41	" 354,46	" 537,60
Totaal voor Almelo ...			f 2.318,03	f 763,20	f 3.081,23	f 1.745,47	f 982,27	f 1.335,76
Eindhoven	I	2	f 38,55	f 2,—	f 40,55	f 17,70	f 15,70	f 22,85
	II	5	" 92,21	" 5,—	" 97,21	" 47,00	" 42,00	" 50,21
	III	5	" 105,15	" 1,50	" 106,65	" 47,00	" 45,50	" 59,65
Totaal voor Eindhoven			f 235,91	f 8,50	f 244,41	f 111,70	f 103,20	f 132,71
Borne	I	2	f 22,65	f 7,50	f 30,15	f 24,30	f 16,80	f 8,85
Totaal voor Borne			f 22,65	f 7,50	f 30,15	f 24,30	f 16,80	f 8,85
Som der totalen			f 3.673,01	f 1.110,30	f 4.783,31	f 2.928,62	f 1.818,32	f 1.854,69

Weekinkomen = Loon + Toelag. Dus: Kolom A + B = C.

Uitgespaarde steun = het bedrag, dat anders als steunuitkeering zou zijn uitbetaald, verminderd met wat thans als toelag is verleend.

Meer koopkracht = het bedrag aan geld, dat nu meer onder de menschen komt, dan wanneer zij in den steun waren gebleven. Dus het verschil van het Weekinkomen (Kolom C) en van het steunbedrag (Kolom D).

Het college zegt, dat de verwachting niet zonder grond is, dat in de naaste toekomst nog verder behoefte zal bestaan aan vakbekwame en voor bepaalden arbeid geschikte arbeiders. Zij hebben daarom onder het oog gezien de vraag, of de vakbekwaamheid der arbeiders gedurende hun werkloosheid niet zoodanig heeft geleden, dat gevreesd moet worden, dat aan de te verwachten toeneming van behoefte aan arbeiders niet in alle opzichten kan worden voldaan, en of in verband daarmee herscholing der arbeiders wensche-lijk is.

Naar het oordeel van deskundigen, aldus B. en W. en dit komt overeen met hetgeen ik van verschillende kanten heb gehoord, mag van verlies van vakbekwaamheid in het algemeen niet worden gesproken. Wel zal een arbeider, die eenige jaren buiten het praktische bedrijfsleven heeft gestaan, min of meer aan vaardigheid hebben ingeboet, ook omdat hij omtrent nieuwe of veranderde arbeidsmethoden, die de laatste jaren zijn ingevoerd, nog geen ervaring heeft. Er is echter weinig reden om aan te nemen, dat hij bij herplaatsing niet na betrekkelijk korten tijd de vereischte vaardigheid zal hebben verkregen.

Met het oog hierop meenen B. en W., dat de herscholing van arbeiders, waar dit noodig blijkt, zoo krachtig mogelijk dient te worden bevorderd, temeer waar ook de Regeering eenzelfde meening is toege-
daan.

Het is in Amsterdam bij onderzoek gebleken, dat er een tekort is aan branders, caulkers, elektrische lasschers en ijzerwerkers. Verder zijn bruikbare draaiers, boorders, schavers, fraisers en stekers werkloos, die hun plaatsingskans evenwel vergroot zouden zien, indien zij gelegenheid kregen, hun inge-boete vaardigheid in het bedrijf te herwinnen. Ook is er een vraag naar jeugdige plaatwerkers, draaiers en andere machinewerkers.

Aangezien geen algemeene regeling voor de herscholing behoeft te worden getroffen, maar meer een systeem van individueele beoordeeling, is als maat-staf een soort schaal ontworpen. De vakcommissie voor het metaalbedrijf bij de arbeidsbeurs zal de aanvragen behandelen en beoordeelen. De duur der training zal in den regel 13 weken zijn en wordt voor ieder geval afzonderlijk vastgesteld. De toeslag-schaal is zoo samengesteld, dat zij op ieder geval kan worden toegepast en dat van iedere loonstijging zoo-wel de arbeider als de Overheid voordeel hebben. In geval de schaal op jongeren wordt toegepast — dan meer bij wijze van „omvorming” —, kan deze naar beneden worden aangevuld met dezelfde verschillen; dan zal de trainingstijd echter vermoedelijk langer dan drie maanden duren.

B. en W. verwachten, dat er 200 metaalbewerkers voor herscholing in aanmerking zullen komen. Er zal getracht worden, in overleg met de Regeering, ook voor andere vakken een regeling te maken.

Het zij mij toegestaan, hier nog melding te maken van een schrijven, dat de Minister van Sociale Zaken op 25 Maart van dit jaar heeft gericht tot de drie groote centrale organisaties van werkgevers, waarin de Minister zegt, dat, nu de verbeterde conjunctuur in het bedrijfsleven allerwege aanleiding geeft tot het plaatsen van een grooter aantal arbeidskrachten, de Minister, die belast is met de zorg voor de werkloozen, de medewerking vraagt voor een, het zij erkend, slechts gedeeltelijke oplossing van het vraagstuk, dat echter van genoegzaam belang is om aller aandacht te vragen. De Minister wijst er dan op, dat hij de aandacht vraagt voor de herscholing van arbeiders, wier vaardigheid tengevolge van langdurige werkloosheid ongetwijfeld heeft ingeboet, zoodat daardoor hun kans, om weer in een bedrijf te worden opgenomen, zeer is verminderd. Het laat zich verklaren, niet alleen dat er bij de *werkgevers* een zekere terughoudendheid bestaat om een dergelijken arbeider weer in dienst te nemen, daar deze niet aanstonds presteeren zal, wat een ingewerkte arbeider voor de on-

derneming tot stand brengt, maar ook, dat er bij den *arbeider* een zekere psychische angst bestaat, om zich weer aan een arbeid te wagen, dien hij zoo langen tijd niet meer heeft kunnen verrichten.

Door een samenwerking van bedrijfsondernemer en Overheid, aldus de Minister, zal het mogelijk zijn, een groot gedeelte van de werkloozen voor een permanente werkloosheid te behoeden.

De pogingen, welke op sommige plaatsen reeds worden aangewend, beschouwt de Minister als een van de nuttigste werkzaamheden, die zijn Departement kan doen. De Minister licht dan de regeling, zooals deze is getroffen en die ik hiervoren weergaf, toe en verzoekt de organisaties de bij haar aangesloten leden met de regeling bekend te maken en te bevorderen, dat stappen in de aangegeven richting worden gedaan.

Het ligt voor de hand, dat hier niet sprake is van een regeling, waarvan de toepassing massale uitwerking kan hebben, maar ook, al zou het gelukken, slechts enkele duizenden weer langs dezen weg een naar ik vertrouw, definitieve plaats in het bedrijfsleven te verzekeren, dan is toch op deze wijze een goed werk verricht.

MEIJER DE VRIES.

ROTTERDAM IN HET EERSTE KWARTAAL VAN 1937.

De kortelings verschenen statistiek van de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Rotterdam over handel, nijverheid en verkeer van Rotterdam gedurende het eerste kwartaal van 1937 wijst uit, dat de verbetering in de verschillende geledingen van het bedrijfsleven, welke reeds in 1936 zulke verheugende afmetingen had aangenomen, in het nieuwe jaar verder voortgang heeft gemaakt. Een greep uit het overvloedige cijfermateriaal moge daarvan overtuigen:

	1e kwart. 1936	4e kwart. 1936	1e kwart. 1937
Scheepv. langs de Nieuwe Waterw.	5.552.379	6.097.879	6.360.640
In- en uitv. ter zee over R'dam	2.061.758	2.396.770	2.513.742
Doorvoer ter zee over R'dam	6.272.135	6.313.115	7.070.333
Totaal goederenvervoer ter zee	8.336.893	8.709.885	9.584.075
Passagiersvervoer ter zee..	35.290	39.849	40.645
Taken vaste havenarbeiders 1)	362.500	365.141	377.790
Taken losse havenarbeiders 1)	187.551	254.100	307.072
Vershil tussen b. d. spaarbanken ingel. en opgevraagde gelden	+ f 205.040,-	+ f 390.537,-	+ f 2.271.493,-
Uitgaande interl. telefoongespr.	542.000	654.000	640.000
Internationale telefoongespr.	106.000	129.000	127.000
Op de arbeidsb. ingeschreven man. werklozen	51.206	50.810	47.338

1) Deze cijfers omvatten alleen de arbeid, verricht in dienst van de bij de Scheepvaart-Vereeniging Zuid aangesloten werkgevers.

Helaas is het ditmaal niet mogelijk vergelijkingscijfers voor de internationale Rijnvaart te geven. Voor 1 Januari 1937 werden de gegevens daarvoor te Lobith verzameld, sindsdien wordt zulks gedaan door het Centraal Bureau voor de Statistiek, dat de geleidepapieren aan zijn cijfers ten grondslag legt. De verdeling over de verschillende herkomsten en bestemmingen en over de verschillende goederensoorten zal daardoor in de toekomst nauwkeuriger kunnen worden vastgesteld dan uit de opgaven der Lobith

passerende schippers. Doch tevens is voor het afgaan- de verkeer vertraging in de optekening veroorzaakt, omdat bepaalde documenten vaak geruime tijd nodig hebben, alvorens ter beschikking van de statistische dienst in Den Haag te kunnen worden gesteld. De cijfers voor het afgaande verkeer over Januari 1937 zijn daardoor te onvolledig om bruikbaar te zijn. Eerst in 1938 zullen wij de ontwikkeling van de internationale Rijnvaart dus weder vergelijkenderwijs kunnen nagaan. Laten wij daarbij dankbaar erkennen; dat de grondslag zuiverder is geworden dan de vroegere methode toeliet. Weliswaar is de vertraging in de weergaaf van een deel van het vervoer, uit de boven- weergegeven oorzaak, te betreuren, doch deze wortelt in het stelsel en de Rijnvaartstatistiek heeft dit euvel met onze andere vervoerstatistieken gemeen.

Het is intussen niet aan twijfel onderhevig, dat ook de Rijnvaart van en naar Rotterdam zich de laatste maanden in stijgende lijn heeft bewogen.

Het vervoer over onze grote havenstad en daarmee een belangrijk gedeelte harer economische activiteit ontwikkelt zich dus zeker bevredigend. Eén der oorzaken daarvan is de algemene opleving van het wereldverkeer, maar daarnaast mogen zeker de van Regeringswege genomen maatregelen, waardoor abnormale factoren, welke van ongunstige invloed op de haven waren, zijn geneutraliseerd, niet worden vergeten.

Onder deze omstandigheden is het een vraag van het hoogste belang, of hiermede een principiële verandering in de constellatie is gekomen.

Er moet dan in de eerste plaats de nadruk op worden gelegd, dat de kunstmatige concurrentie van de zijde van het omringende buitenland onveranderd voortduurt, waardoor ook thans nog geldt, dat de ontwikkeling van Rotterdam met name tegenover Antwerpen is achter gebleven, gelijk de volgende cijfers aantonen:

	Eerste kwartaal van:		
	1930	1933	1937
	(in tons van 1000 kg)		
In- en uitvoer ter zee over			
Rotterdam	2.500.178	1.786.287	2.513.742
Doorvoer ter zee over Rot-			
terdam	7.322.456	3.531.018	7.070.333
Totaal Rotterdam	9.822.634	5.317.305	9.584.075
Totaal Antwerpen	5.854.842	4.641.315	6.318.001

Het vervoer over Rotterdam is dus nog niet weder gestegen tot het peil van 1930, Antwerpen is daarboven uitgerezen. Nu is het daartegenover een feit, dat Rotterdam het laatste jaar aanmerkelijk is ingelopen. Terwijl het totale goederenvervoer ter zee over Antwerpen van 6.299.957 tons in het eerste kwartaal van 1936 slechts tot 6.318.001 tons in het eerste kwartaal van 1937 is gestegen, vertoont Rotterdam een toeneming van 8.336.893 tot 9.584.075 tons en de gehele Nieuwe Waterweg zelfs van 9.229.599 tot 10.527.776 tons.

Bij de beoordeling van deze cijfers moet in het oog worden gevat, dat deze toeneming der totaalcijfers niet in de eerste plaats afhangt van de prestaties der havens, doch vooral van de toestanden in het achterland (en de productielanden). De aard van de verkeersbehoeften, welke daaruit voortvloeit, is nu zodanig, dat vervoeren, waarvoor Rotterdam op zichzelf eer in aanmerking komt dan Antwerpen, daarvan voornamelijk de stimulans gevoelen, althans voor het oogenblik. De Duitse graanoogsten zijn zódanig geweest, dat onze oostelijke naburen plotseling weder meer overzees graan nodig hebben. Dat behoeft zich niet te herhalen en gaat zeker in tegen de tendens van de Duitse agrarische politiek. Omdat het hier niet gaat om onverkocht graan, dat een markt zoekt (in dat geval heeft Antwerpen een voorsprong door de surtaxes-vrijdom voor het geval van eventuele verkoop naar Frankrijk), doch om graan, dat bij voorbaat zijn bestemming heeft in een gebied, waarvoor

overlading in de massagoedhaven Rotterdam en vervoer vandaar langs de Rijn nog altijd zeer aantrekkelijk is, kon ditmaal het graanvervoer over Rotterdam in sterkere mate stijgen dan over Antwerpen. Daarnaast is de aanvoer van massagrondstoffen voor de zware Duitse industrie nog weder aangezwollen. In wisselwerking daarmee steeg ook de uitvoer van steenkool over Rotterdam opnieuw. Daartegenover is het kolenvervoer over Antwerpen zeer gedaald. België heeft immers zelf weder meer behoefte aan kolen en voert daardoor veel minder over zee uit, waartegenover de invoer ter zee weliswaar is toegenomen, doch in geringere absolute cijfers.

Ten aanzien van andere goederen dan graan, meststoffen, hout, erts, minerale oliën en steenkolen vertoont de Nieuwe Waterweg daarnaast geen toename, welke sensationeel van die over Antwerpen afwijkt. Daardoor kan het gebeuren, dat ook Antwerpen, welke haven ogenschijnlijk de laatste tijd minder in bloei is toegenomen dan Rotterdam, nog zéér tevreden is. In „L'Indépendance Belge" van 21 Mei j.l. lezen wij bijv. letterlijk, dat „de activiteit in Antwerpen toeneemt, dat de toestand schitterend is en nog verbetert. . . . Overal zijn motieven te vinden voor optimisme, dat niet slechts beperkt is tot een onbestemde toekomst". De outillage van de Belgische haven wordt dan ook uitgebreid.

Daarnaast kan Rotterdam ook tevreden zijn met het heden, doch op grond van het bovenstaande mogen wij daarop minder vaste verwachtingen bouwen. Ook voor ons speelt een glimlach over de trekken van vrouw Fortuna, maar zij staat hier minder vast op haar voetstuk dan aan de Schelde. Als wij dat nog niet wisten, dan wordt het ons juist thans uit België duidelijk aan het verstand gebracht. Voor het eerst scheidt men daar thans het vervoer ter zee in in- en uitvoer enerzijds, doorvoer anderzijds. Voor Maart 1937 levert dit onderscheid de volgende cijfers op:

	In- en uitvoer	Doorvoer
Antwerpen	1.526.735 tons	328.651 tons
Rotterdam	864.485 „	2.560.929 „

Voor ingewijden is deze uitkomst geen verrassing, doch ook anderen kunnen uit deze vergelijking ontwaren, hoeveel breder de nationale grondslagen van het Antwerpse zeevervoer zijn dan de Rotterdamse en dus ook; hoeveel krachtiger de Belgische haven staat in een worsteling om de doorvoer langs de Rijn (voor Antwerpen ongeveer 60 pCt. van de doorvoer ter zee). Ten aanzien van deze doorvoer is Antwerpen te vergelijken met de outsider in het particuliere handelsverkeer, die met kunstmatige middelen zijn grote concurrenten veel kwaad kan doen.

Ondanks alles wat thans in Rotterdam beter gaat dan een paar jaren geleden, zal men daarom bedacht moeten blijven op handhaving van de positie van Rotterdam op de Rijn, vooral ook met het oog op de Belgische Rijnvaartpremies. De eigenaardige anatomische bouw van Rotterdam brengt nu eenmaal mede, dat deze rivier zowel onze hoofdslagader als Achillespees is. Niets mag worden nagelaten om de Rotterdamse, neen de *Nederlandse* positie op deze rivier te verbeteren door alles wat kan worden gedaan om de toestanden daarop zoveel mogelijk tot de „natuurlijke" te doen naderen.

Het is daarvoor juist de tijd nu wij de wind in verschillende opzichten weder mede hebben. Laat Nederland er vooral voor waken, dat niets aan de paraatheid onzer zeehaven zal ontbreken als de eeuwige wisseling van de aardse zaken ons vroeger of later weder eens zal dwingen tegen toenemende moeilijkheden op te tornen. De gunstige cijfers bewijzen, dat wij nog vooruit kunnen, niet dat wij al het mogelijke hebben gedaan om redelijk zeker te zijn van een bevredigende verdere ontwikkeling.

Mr. W. F. LICHTENAUER.

HET NIEUWE TARIEF VOOR DE LUCHTMAIL NAAR INDIË.

De ontwikkeling van den Amsterdam—Batavia luchtdienst der K.L.M. heeft in een zeer snel tempo plaats. In 1930 werd begonnen met een regelmatigen 14-daagschen dienst, welke 1 October 1931 in een wekelijkschen dienst werd omgezet, terwijl 12 Juni 1935 een aanvang werd gemaakt met een halfwekelijkschen dienst.

Aanvankelijk bedroeg de reisduur 10 à 12 dagen; nu 5½ dag. In den korten tijd van haar bestaan zijn reeds 4 verschillende typen vliegtuigen op deze lijn ingezet, nl. achtereenvolgens de Fokker F. 7b, F. 12, F. 18 en de Douglas DC2; thans doet de Douglas DC3 haar intrede.

Die ontwikkeling komt vanzelfsprekend ook tot uiting in een geleidelijke versnelling van den omlooptijd van de post. Gerekend over den afstand Amsterdam—Batavia en terug, bedroeg de omlooptijd achtereenvolgens in:

1930 en 1931	25 à 26 dagen	1933 en 1934	22 dagen
1932	23 dagen	1935, 1936 en 1937	13 dagen

Hieronder volgt nog een overzicht van de vervoers-toename, zoowel van de post (in ton/km ¹⁾) als van de passagiers (in passagiers/km):

	Post in ton/km	Passagiers/km
1928	8.820	—
1929	35.123	—
1930	42.306	—
1931	211.996	306.064
1932	385.700	1.724.844
1933	484.811	3.537.560
1934	521.687	4.368.651
1935	618.908	7.589.051
1936	771.890	12.776.910
1937 (1ste kwartaal)	233.360	3.456.670

Wij staan nu weer voor een belangrijk keerpunt in de exploitatie: met ingang van 5 Juni 1937 vanuit Nederland, en 16 Juni vanuit Nederlandsch-Indië, zal vrijwel de geheele eerste klasse post, dus nagenoeg

¹⁾ Ton/km = een hoeveelheid van 1000 kg vervoerd over één km.

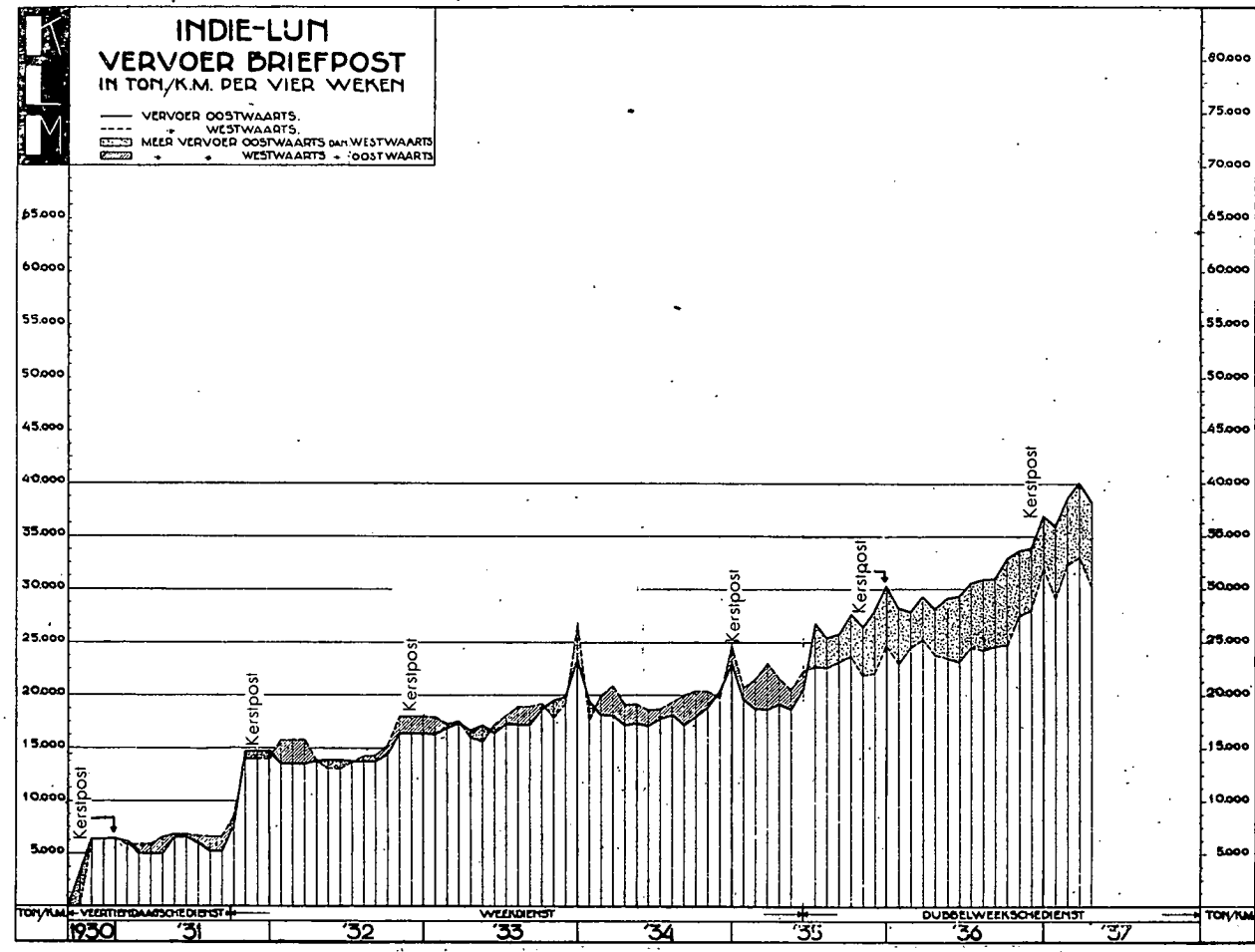
alle brieven en briefkaarten, langs den luchtweg vervoerd worden. Op bovengenoemde data nl., wordt het tot heden geheven luchtrecht afgeschaft.

Het nieuwe tarief vanuit Nederland naar Nederlandsch-Indië zal worden gesteld op 12½ cent voor elke 10 gr. (thans 36 cent voor de eerste 5 gr., 56 cent voor 10 gr. en 81 cent voor 20 gr.), terwijl voor briefkaarten een tarief van 10 cent (thans 25 cent) zal worden geheven. Zonder bijzondere aanduiding van den afzender zal automatisch alle briefpost per vliegtuig verzonden worden; wil men per trein en boot verzenden, dan dient men zulks op de enveloppe te vermelden. De gewone mail wordt nl. gehandhaafd; het tarief wordt evenwel verhoogd tot 12½ c. voor de eerste 20 gr. en 7½ c. voor elke volgende 20 gr. Briefkaarten blijven 5 c., terwijl als nieuwigheid het postblad komt, waarvoor 6 cent moet worden betaald.

Vanuit Nederlandsch-Indië wordt een tarief geheven van 20 cent per 10 gr. Posttarieven vanuit Nederlandsch-Indië zijn nl. steeds hooger geweest dan de Nederlandsche tarieven, in verband met de veel grootere uitgestrektheid van het gebied, waarover post wordt vervoerd.

Bovengenoemde maatregel brengt in verschillende opzichten een groote verandering in de luchtverbinding tusschen Nederland en zijn Koloniën. In de eerste plaats wordt thans algemeen de gelegenheid geopend tegen laag tarief op snelle wijze te corresponderen, waardoor dus familiebetrekkingen vaster kunnen worden aangeknoopt en de handel belangrijke voordeelen geniet, kortom, weer een inniger contact tusschen beide gebiedsdeelen wordt gelegd.

De Posterijen verwachten vanzelfsprekend een zeer groote toename van het postvervoer tengevolge van dezen maatregel. Aanvankelijk schatte men, dat het postvervoer onder het nieuwe regime pl.m. 1100 kg per week of wel 550 kg per toestel zou bedragen, doch vooral in den laatsten tijd is het postvervoer per vliegtuig op de Amsterdam—Batavia-lijn dusdanig gestegen, dat het zeer waarschijnlijk is, dat de per week aangeboden postlading zeker nog met eenige honder-

den kilogrammen de voorloopige schatting zal overtreffen.

De hierbij afgedrukte grafiek geeft een beeld van de ontwikkeling van het postvervoer sinds 1930, uitgedrukt in ton/km's per 4 weken.

Met deze nieuwe regeling hangt samen, dat de K.L.M. zich een nieuwe vloot voor de Indië-route diende aan te schaffen, die de gelegenheid bood het grootere postvervoer te verwerken. Daarom zijn acht Douglas-vliegtuigen van het type DC 3 gekocht, waarmee dus van 5 Juni a.s. af de exploitatie tweemaal per week wordt gevoerd. De overtochtsduur blijft hierbij voorlopig op 5½ dag gesteld.

In verband met het meerdere vervoer van post is de garantie, die van de zijde der Posterijen aan de K.L.M. wordt gegeven, verhoogd. Daarnaast echter staat het vast, dat door de afschaffing van het lucht-recht het tekort, door de Posterijen op het postcontract geleden, grooter zal gaan worden dan het thans geleden verlies. Dit meerdere verlies werd in Maart 1937 door de Posterijen geschat op pl.m. 7 ton, doch zal hopelijk in verband met de grootere hoeveelheid post, die thans wordt verwacht, nog aanmerkelijk terugloopen.

Uit het bovenstaande kan in ieder geval wel geconcludeerd worden, dat de Nederlandsche en Nederlandsch-Indische Posterijen met deze financieele opoffering een zeer belangrijken dienst bewijzen aan de Nederlandsche en de Nederlandsch-Indische gemeenschap. De Postautoriteiten zijn, blijkens mededeeling van den Directeur-Generaal van de Nederlandsche P.T.T., daartoe overgegaan o.a. op de volgende gronden:

In de eerste plaats wordt de luchtweg thans de normale wijze van vervoer voor brieven en wordt teruggekomen op de in den aanvang van het luchtverkeer, wegens de bijzondere daaraan verbonden kosten, gemaakte inbreuk op het beginsel, dat de Post een tarief heft, onafhankelijk van het gebezigde vervoermiddel. In dit verband zij er nog aan herinnerd, dat de post vanuit Nederland, bestemd voor de omliggende landen in Europa, sedert 1 April 1935 zonder extra heffing per vliegtuig vervoerd wordt, indien in dat geval snellere overkomst mogelijk is. Dit systeem vindt in de Europeesche landen hoe langer hoe meer ingang en wordt o.a. toegepast door Engeland, Duitschland, Frankrijk, Zweden, Noorwegen en Denemarken. Eenige weken geleden had hieromtrent in Nederland nog een conferentie plaats tusschen de vertegenwoordigers van een groot aantal Postbesturen en het is zeer waarschijnlijk, dat dit systeem van vervoer door de lucht zonder lucht-recht, indien snellere overkomst plaats heeft, in de toekomst vrij algemeen ingang zal vinden.

Daarnaast werd door de Posterijen verband gelegd met de Engelsche plannen (inmiddels nog niet tot uitvoering gekomen) om een briefport van 1½ pence per ½ ounce in te stellen voor de mail naar de Britsche gebiedsdeelen in Afrika, Azië en Australië, met het oog waarop Nederland en Nederlandsch-Indië, gezien de concurrentiemogelijkheden van handel en nijverheid en de kans op kunstmatige verkeersonttrekking, niet achter konden blijven.

Als slotargument mag zeker wel gelden de sterk nationale inslag, welke aan de luchtverbinding met Indië ten grondslag ligt.

Gelijk reeds opgemerkt, is ook onder het thans geldende systeem (heffing van een extra lucht-recht) de hoeveelheid post steeds toenemend. Vooral na de depreciatie van den Gulden in September 1936 heeft een voortdurende stijging plaats. Daarnaast is het aanbod van passagiers nog steeds buitengewoon groot.

Beide factoren tezamen hebben de overweging doen ontstaan de frequentie tot driemaal per week op te voeren. Desbetreffende besprekingen met de Regeering zijn thans gaande en mochten er van die zijde geen bezwaren ontstaan, dan is een vrij spoedige opvoering der frequentie te verwachten. Dan zal het

geheele systeem van maildagen verdwijnen en is het bovendien mogelijk een snelleren kringloop der correspondentie te verkrijgen.

De thans getroffen, hierboven omschreven, maatregel stempelt in ieder geval de K.L.M. tot een normale verbinding tusschen Nederland en Nederlandsch-Oost-Indië. Het is daarom des te meer te betreuren, dat de Nederlandsch-Indische Regeering blijkbaar nog niet deze meening is toegedaan, daar zij in een ontwerp-contract betreffende het vervoer van Gouvernementsreizigers nog niet den ambtenaren volledige vrijheid geeft om, indien zij — met verlof gaande of daarvan terugkomende — om de een of andere reden door de lucht wenschen te reizen, en het ervoor over hebben het tariefsverschil uit eigen middelen bij te passen, per vliegtuig naar Nederland of Nederlandsch-Indië te gaan.

Hierbij komt dan nog, dat dit contract in beginsel voor een looptijd van 15 jaar zal worden afgesloten en dus gedurende al dien tijd de luchtvaart, die zich, gelijk uit den aanhef van dit artikel blijkt, in den loop van slechts 6 jaren sterk ontwikkeld, min of meer op den achtergrond wordt gesteld wat betreft dit onderdeel van het vervoer. Juist echter die snelle ontwikkeling zal ongetwijfeld tusschentijdsche wijziging dringend noodzakelijk maken.

Mr. L. H. SLOTEMAKER.

SAMENGAAN VAN HYPOTHEEKBANKEN.

Naast de jaarverslagen hebben wij dezer dagen eenige documenten ter beschikking, die ons een blik geven in het economische leven der hypotheekbanken. Het zijn de brieven van de Friesch Groningsche Hypotheekbank aan de houders van aandelen en oprichtersbewijzen van de Nederlandsche Hypotheekbank en van deze laatste hypotheekbank aan de houders van die stukken.

Zooals bekend hebben de brieven de strekking om de genoemde houders te bewegen hun stukken af te staan aan de Friesch Groningsche.

Brieven geven dikwijls een dieper zicht dan officieele papieren. In deze brieven klinkt een waar-schuwend geluid. De goede tijd voor hypotheekbanken is voorbij, tenzij de uiterste zuinigheid wordt betracht. Concentratie van boekhouding, gezamenlijke uitbreiding der organisatie, doelmatiger acquisitie, uitschakeling der concurrentie, in een woord rationalisatie. Met deze vijf vreemde termen wordt aangeduid, dat zonder krachtige maatregelen voldoende reserveering niet mogelijk zal zijn en dividenden en tantièmes bijgevolg niet te wachten zijn.

Voor deze voorspelling worden verschillende argumenten aangevoerd. De in den wereldoorlog ontstane achterstand in de woningvoorziening is verdwenen. Er zijn huizen onverhuurd. Nu kan dit een gevolg zijn van het feit, dat in deze crisisperiode vele gezinnen bij elkaar inwonen. Betere geldelijke verhoudingen zullen ertoe bijdragen, dat ieder weer op zichzelf zal gaan wonen, maar binnen afzienbaren tijd is te verwachten, dat het jaarlijks bevolkingsoverschot zal afnemen. Dit accres is uitsluitend te danken aan het stijgen van den gemiddelden leeftijd. Wanneer hier de grens zal zijn bereikt zal het nu reeds sterk verminderende geboortecijfer zijn invloed doen gevoelen.

Als tweede argument wordt de concurrentie genoemd der verzekeringmaatschappijen en spaarbanken. Blijkens de cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek bedroegen de inschrijvingen ten hypotheekkantore in het jaar 1933 ten name van hypotheekbanken slechts 16.5 pCt. van het totaal in dat jaar. In 1936 was dit percentage nog teruggelopen tot 9 pCt. Behalve dat deze concurrenten over zoo groote te beleggen kapitalen beschikken, kunnen zij ook met lagere rente genoegen nemen en derhalve de mooiste posten aanvaarden. De hypotheekbanken zijn gebonden aan een vrij hoog rentetype omdat zij zelf voor marge moeten zorgdragen. Zij zijn gebonden aan den pandbrief.

De pandbrief is een duur apparaat. De pandbrief gaat niet gemakkelijk mee met de geldmarkt; de tarieven zijn niet op slag te wijzigen. Maar tevens is het een duur ding door de kosten van drukken, zegels, advertenties, uitloten, provisie voor plaatsing en voor de effectenbeurs.

Dat ondanks deze zwaarigheden, de beide groote hypotheekbanken nog dividend hebben kunnen uitkeeren is een gevolg van het feit, dat zij over reserves beschikken. Wat bij de Nederlandsche Hypotheekbank voor verdeeling in aanmerking komt blijft beneden een bedrag gelijkstaande met 4 pCt. van het gestorte kapitaal en de reserves, zoodat feitelijk de geheele met het pandbrievkapitaal behaalde bedrijfswinst in het bedrijf gehouden wordt.

Een blik op de reserves van de beide hypotheekbanken wijst ons op een ander punt. Het is het punt der oprichtersbewijzen. Bij de Nederlandsche bestaan 500 van deze stukken, uitgegeven als belooning aan hen, die de oprichting mogelijk maakten. Die belooning is goed geweest. In het verslag is na te rekenen, dat meer dan f 1.000.000 aan de houders werd uitgekeerd. Telt men daarbij het percentage dat sedert 1917 wegens dividendbelasting over deze uitkeering aan den fiscus toekwam, dan komt men ongeveer tot het verschil in het cijfer van de reserves, die bij de Friesch Groningsche. f 5.800.000 beloopt en bij de Nederlandsche f 4.500.000. En dit terwijl de banken gelijke opvattingen huldigden voor reserveerings- en uitkeeringspolitiek. Wellicht heeft het bestaan van deze oprichtersbewijzen, die een hindernis vormden voor het scheppen van voldoende reserves, de aanleiding gevormd om het samengaan te bevorderen. Het moge een les zijn voor hen, die statuten van vennootschappen ontwerpen om een bepaling op te nemen, die het mogelijk maakt aan beloningen een einde te maken, door de winstbewijzen afkoopbaar of aflosbaar te stellen.

Het hypotheekbankbedrijf in duodecimo, met de eigen pandbrieven, agenten, commissarissen, was gezellig. Die tijd schijnt voorbij te zijn. De 45 hypotheekbanken zullen zich in octavo formaat moeten gaan opstellen om een gezond bestaan te kunnen voortzetten.

Het feit, dat de twee grootste hypotheekbanken in Nederland het gerade achten samen te gaan ten einde de moeilijkheden, welke het bedrijf ondervindt, het hoofd te bieden, moge deze waarschuwing inhouden voor de overige hypotheekbanken. Mr. F. J. BREVET.

DE KAPITAALMARKT IN MEI 1937.

In tijden van een voortgezette beurzenhousse worden uit beleggers speculanten, in tijden van een flinke baisse echter uit speculanten beleggers. Daarmede bedoelen wij niet zoo zeer het overgaan van den fondsenhouder van obligaties op aandelen of den ruil van aandelen in obligaties, maar het feit, dat menigeen, die aandelen met het oog op het dividende als duurzame belegging had gekocht, deze nu in de hoop op verdere koerswinst aanhoudt, terwijl speculanten, die aandelen met het oog op koerswinst hadden gekocht, hun bezit, nadat het koersverloop hen had teleurgesteld, maar als (een minder gelukkig gekozen) belegging op langeren termijn beschouwen.

Deze laatste ontwikkeling kon men ook gedurende de afgelopen weken duidelijk vaststellen. Nadat de beurs aanvankelijk zwak was geweest, bleef zij daarna lusteloos, en gingen de omzetten sterk terug. Het publiek „ondernam” niets en de beroepshandel deed niet veel meer. Men aarzelde ook met verlies nemen, en terughoudendheid werd het parool, begrijpelijk in een tijd, waar tegenover prijsdalingen op de goederenmarkten en flinke koersreacties op tal van beurzen, de overtuiging van menigeen stond, dat de stijging van de conjunctuurgolf nog niet ten einde is, al werd zij (tijdelijk) onderbroken.

Alsof deze onzekerheid, ontstaan uit het verschil van koersbeweging en beoordeling der conjunctuur,

niet voldoende was, kwam er nog de z.g. „gold scare” bij, de, vooral in Londen, maar ook te New York gekoesterde vrees, dat de Amerikaansche Regeering den aankoopprijs van het goud (thans \$ 35 per oz.) zou verlagen, m.a.w. den Dollar gedeeltelijk zou herwaardeeren. Niemand, die de gevolgen van een dergelijken stap nauwkeurig zou kunnen voorspellen. Wie daarvan een ontwikkeling verwacht, zuiver tegenovergesteld van wat door een devaluatie wordt bereikt, zou waarschijnlijk bedrogen uitkomen, geheel afgescheiden nog van het feit, dat althans de onmiddellijke gevolgen van de verlaging der geldwaarde geenszins overal dezelfde waren. Een verhooging der goudwaarde met slechts een klein percentage zou waarschijnlijk de goederenmarkten niet al te sterk beïnvloeden, vooral, waar deze toch al sinds weken zwakker zijn, en tegenover de momenteele uitwerking van de wijziging der goudwaarde de langzame, maar ook duurzame, invloed der vermeerderde goudproductie staat. Want, al geschiedt dit langs omwegen, de goederenprijzen worden toch ook thans, waar zoovele landen den gouden standaard hebben losgelaten, in goud „gemeten”. Natuurlijk zou een verlaging der goudwaarde de goudproductie niet ongewijzigd laten, maar van een dergelijken stap zou toch slechts de productie der mijnen met de hoogste productiekosten, d.w.z. in den regel slechts pas geopende of min of meer uitgeputte mijnen, mijnen met, laat ons zeggen, „marginale” productie, worden getroffen. Inderdaad zijn bij de jongste koersdaling van mijnbouwwaarden te Londen juist de aandelen van dergelijke mijnen het sterkst gevallen. Zulk een daling zal echter nooit nalaten, ook de stemming van andere afdelingen der markt, en dus de markt in haar geheel, te beïnvloeden. Ook dit hebben wij gedurende de laatste twee maanden gezien. Voor den Nederlandschen bezitter van Amerikaansche aandelen zou bovendien de vraag ontstaan, hoever — gesteld, dat de jongste koersdaling der Amerikaansche fondsen niet reeds met een dergelijke verlaging rekening houdt — de eventueele verdere daling door de hoogere waarde van den Dollar zou worden gecompenseerd. Maar zou de Dollarwaarde inderdaad te Amsterdam stijgen, of zou — met of zonder binnen 24 uur opzegbaar monetair accoord — het depreciatiepercentage van den Gulden worden gewijzigd? Men weet, hoeveel moeite het de beheerders van het Egalisatiefonds kost, om een stijging van den Gulden te voorkomen, die niet door speculatieve invloeden, maar door de gestadige verbetering der Nederlandsche betalingsbalans wordt veroorzaakt. Ook valt niet met zekerheid te voorspellen, of een gedeeltelijke revaluatie van den Dollar door de Beurs beschouwd zou worden als een stap in de goede dan wel in de verkeerde richting, terwijl zij in elk geval het vertrouwen in de terugkeer van stabiele monetaire verhoudingen zou schokken. Men ziet, geheel afgescheiden nog van den theoretischen kant van het vraagstuk der devaluatie en revaluatie als middel ter beïnvloeding der conjunctuur, blijven er genoeg vragen over, om het onderwerp „Revaluatie van den Dollar en beurskoersen” als een vergelijking niet met één of twee, maar met tal van onbekenden te doen verschijnen.

Men zou verwacht kunnen hebben, dat de mogelijkheid van een dergelijke revaluatie, en de mischien daarop volgende vermindering van het depreciatiepercentage van den Gulden, tal van belanghebbers tot aankoop van obligaties zou hebben aangespoord. Niets dergelijks bleek echter, en indien de *beleggingsmarkt* gedurende de tweede helft der maand iets vaster was, dan zullen de oorzaken wel ergens anders moeten worden gezocht. In de eerste plaats daarin, dat de groote dispoziebele middelen, die, alhoewel eigenlijk voor belegging op langeren termijn bestemd, tijdelijk en in afwachting van de verdere ontwikkeling der kapitaalmarkt, op de geldmarkt verschenen, langzamerhand toch naar hun eigenlijke be-

stemming schijnen terug te keeren, naar mate het onwaarschijnlijker wordt, dat wij inderdaad met een stijging der rente hebben te rekenen. Indien het publiek, zooals blijkbaar het geval is, bereid is, met 3 pCt. rente tevreden te zijn voor leeningen met een gemiddelden looptijd van zes, acht of tien jaren, — een tijdperk, waarin *alles* kan veranderen — dan zal het tenslotte ook bereid worden gevonden, voor leeningen met nog langeren looptijd met een lage rente genoeg te nemen. Want, al zijn de kansen op een verandering der kapitaalrente gedurende de eerste tien jaren natuurlijk minder talrijk dan gedurende een periode van veertig jaren, het gaat niet daarom, of er veel of weinig veranderingen intreden, maar of er *één*, een krachtige en duurzame, verandering te verwachten valt; niet om het quantum maar om het quale gaat het in de eerste plaats. Reeds om deze reden schijnen ons de voorstellen, dat de Staat — en in zijn navolging toch ook zeker provinciën, gemeenten¹⁾, waterschappen, hypotheekbanken en andere credietnemers — leeningen zou uitgeven, die reeds nu de toezegging van een hoogere rente bevatten, indien na een zeker aantal jaren de rentevoet zou zijn gestegen, minder juist. Eenig nut zou een dergelijk voorstel voor den belegger hebben, indien de termijn van mogelijke wijziging der rente juist samenvalt met een tijd van gestegen kapitaalrente; maar indien deze stijging zich voltrekt bijv. een of twee jaren na het oogenblik waarop de conversie naar boven, de z.g. arrosage, mogelijk is, is het nadeel voor hem even groot. Bovendien schijnt ons het karakter van een langlopende leening een zich wijzigende rentevoet uit te sluiten. En wat zou de invloed van een dergelijke bepaling bij een leening van den Staat der Nederlanden, op het staatscrediet (en daarmee op den koers van *alle* door hem aangegane leeningen) zijn, wanneer uit het aanvaarden dezer bepaling blijkt, dat het voor hem slechts mogelijk is, zijn schulden te converteeren, indien hij den inschrijvers voor de toekomst een extra'tje belooft? Wil men beweren, dat de Nederlandsche Regeering zonder een dergelijke „veiligstelling” van den belegger, het risico van een conversie der nagenoeg f 1800 millioen beloopende 4 pCt. Staatsschuld niet zou mogen aanvaarden, dan ware o.i. daarop te zeggen, dat, geheel afgescheiden van andere mogelijke modaliteiten eener conversieleening, de regeering een zeer nauwkeurige vingerwijzing daarvoor zal bezitten, wat zij aan de markt kan vragen of niet: den koers der *nieuwe 3 pCt. 50-jarige, belastingvrije staatsleening*, die in verband met de financieele reorganisatie der Nederlandsche spoorwegen in ruil tegen de obligaties dezer spoorwegen en der aandelen Hollandsche Spoor en Staatsspoor wordt uitgegeven. Enkele weken geleden zou de koers dezer nieuwe leening, zooals hij uit dien der te ruilen obligaties kon worden afgeleid, omstreeks 90/91 pCt. hebben belopen; nu kan hij reeds op minstens 93⁷/₈ pCt. worden aangenomen, en met de spoorwegleeningen zijn ook de staatsleeningen met lagen rentevoet, die onder den invloed van voorspellingen van weer aantrekkende kapitaalrente gedurende eenige maanden gedrukt in de markt gelegen waren, eenige procenten gestegen²⁾.

Deze nieuwe staatsleening is trouwens niet het eenige fonds, waarmee de Amsterdamsche prijs-courant in deze dagen is verrijkt of zal worden verrijkt. Daartoe behooren ook de 3¹/₂ pCt. obligatieleening *Van den Bergh's Fabrieken*, die in verband met de conversie der 4¹/₂ pCt. leening dezer onderneming alsmede met den ruil van haar preferente aandelen in dergelijke obligaties en in gewone aandelen „A” wordt uitgegeven, en de optiebewijzen Unilever,

¹⁾ Sommige gemeenten hebben reeds dergelijke leeningen geplaatst.

²⁾ Men zie ook de scherpzinnige bestrijding van de voorstellen tot uitgifte van naar boven converteerbare leeningen in de „Dagelijksche Beurscourant” van 23 Februari en 22 Mei jl.

die eveneens in samenhang met deze conversies worden geëmitteerd. Deze optiebewijzen — waarbij de constructie der bekende „warrants” van de Koninklijke is gevolgd, die zelve weer op tal van Amerikaanse voorbeelden teruggaat — zullen vermoedelijk een bemind speculatie-object voor kleine beurzen worden, terwijl de nieuwe 3¹/₂ pCt. obligaties een voor een industrie-obligatie bijzonder lage rente dragen, echter door de bepaling, dat zij bij inschrijving op Unilever-aandelen à pari worden berekend, tegen een sterke koersdaling bij verandering van den rentevoet zijn beschermd.

Een ander nieuw fonds doet tenslotte met de aandelen der *Nederlandsche Vliegtuigenfabriek Fokker* zijn intrede ter beurze, en het was inderdaad een „joyeuse entrée”, die — ubi sunt o tempora! — de dagen van de emissie van aandelen Ford in het geheugen riepen. De vraag naar Fokker-aandelen, waarvan slechts f 500.000 voor introductie-doeleinden ter beschikking stonden, was zoo groot, dat op inschrijvingen beneden f 51.000 niets werd toegewezen en op inschrijvingen daarboven slechts één stukje. Aangezien menig commissionair in effecten het hem toegewezen stukje niet onder zijn cliëntèle kon verloten, kwam hij daarmee aan de markt, wat ten gevolge had, dat de koers der aandelen, die op een gegeven moment 175 pCt. tegen een emissiekoers van 125 pCt. bereikte, tot onder de 160 pCt. inzakte, om zich later iets daarboven te bewegen. Bij de beoordeeling van dit koersspel houde men rekening met het feit, dat de Fokker-maatschappij, die, tot voor een maand geleden met een kapitaal van f 500.000 had gewerkt, dit kapitaal door uitreiking van gratisaandelen in de verhouding van vier op één had vervijfvoudigd, zoodat een koers van 160 pCt. eigenlijk met een koers van 800 pCt. vóór de kapitaalverhooging overeenkomt. Dr. W. MAUTNER.

WERKLOOSHEIDSVERZEKERING IN BELGIË.

Dezer dagen is gepubliceerd een rapport van den heer H. Fuss, Koninklijk Commissaris voor de studie van het vraagstuk der werkloosheid in België, dat voornamelijk handelt over de toekomstige regeling der werkloosheidsverzekering in dit land, maar ook daarbuiten belangstelling vraagt.

Het is een lijvig, wel gedocumenteerd boekwerk geworden, dat zeker niet zal nalaten allerwegen groote belangstelling te wekken, vooral nu het geschreven is door een uiterst bekwaam deskundige, die door zijn werkzaamheid te Genève een ruimen blik op de brandende vraagstukken heeft verkregen.

Het kan wel niet anders of veel van hetgeen in het rapport vermeld is, geldt ook voor Nederland. Immers, beide landen hebben tot dusver een vrijwillige werkloosheidsverzekering en ofschoon de beide regelingen hier en daar groote verschillen vertoonen, hebben zij toch ook veel gemeen. De bezwaren, die de heer Fuss tegen het geldende systeem opsomt, gevoelen wij hier te lande ook en men zou, ware men hier geroepen een dergelijk rapport samen te stellen, veel aan dat van den heer Fuss kunnen ontleenen.

Let u bijv. eens op de volgende passage:

„Weifelend tusschen twee uitersten: behoeften van de werkloozen en mogelijkheden van de schatkist; beurtelings gedreven door den drang naar sociale rechtvaardigheid ten bate van de slachtoffers van onvrijwillige werkloosheid en door de egoïstische en des te heviger gestelde eischen der belastingbetalers, heeft de Staat niet opgehouden in zijn achtereenvolgende reglementen beurtelings in de eene of de andere richting te geven en terug te nemen, zich daarbij meestal houdende aan oplossingen van twijfelachtige compromissen, waarin het thans zeer moeilijk is een leidend beginsel te vinden.”

Het indrukwekkende aantal circulaires, waarvan de heer Fuss melding maakt, zal de opmerking aan vele bestuurders van gemeenten en kassen ontlokken: tout comme chez nous.

Afwisselende stijging en daling van ledentallen, ook wij weten ervan mede te praten. En al waren er verhoudingsgewijs in België meer verzekerden dan bij ons, ook daar kwam men niet verder dan 50 pCt.

Dan een andere kant van de zaak. Wij lezen:

„De noodzakelijkheid, waarin de loontrekkenden zich bevonden om zich tegen werkloosheid te verzekeren, dreef hen naar de syndicale werkloozenkassen, die zodoende voor de syndicaten een machtige factor werden voor de aanwerving van leden. Sommigen zijn daarenboven van oordeel, dat vele arbeiders, die op een oogenblik tot de syndicaten toetraden om een of anderen belangrijken syndicalen eisch te steunen, ook weer ontslag genomen zouden hebben na het lukken of meer nog na het mislukken van de beweging, indien zij niet weerhouden waren geweest door de gedachte van voorzorg tegen de wankelbaarheid van hun betrekking, tegen de steeds dreigende gedwongen werkloosheid.”

De heer Fuss constateert, dat de uitbreiding in België van de officieele reglementeering aan de werkloozenkassen om zoo te zeggen alle autonomie heeft ontnomen (ik zie sommige van onze kasbestuurders meesmuilen!), in elk geval voor wat de regeling van de verzekering betreft. In feite, zoo zegt hij, zijn zij nog slechts organen van de uitvoering, belast met de toepassing van de door den Staat getroffen schikkingen.

Rapporteur meent, dat het anders moet en heeft aan de Belgische Regeering voorgesteld een verplichte verzekering in te voeren. Daarbij heeft hij zich voorgesteld, dat de medewerking van de vakverenigingen ook in de toekomst mogelijk zal zijn door haar de uitbetaling der uitkeeringen aan werkloozen onder bepaalde voorwaarden op te dragen. Een andere manier om de vakverenigingen in te schakelen acht de heer Fuss onder een systeem van verplichte verzekering niet denkbaar. Hij verwerpt dan ook het denkbeeld om onder een zoodanig systeem kassen van vakverenigingen in stand te houden.

Het kost moeite om aan den aandrang, uit het rapport van den heer Fuss nog meer aan te halen, weerstand te bieden. Maar de plaatsruimte is nu eenmaal niet onbeperkt en bovendien zal ieder belangstellende zelf van het lezenswaardige stuk kennis willen nemen. Hier moge dus verder worden volstaan met het overnemen van de belangrijkste conclusies, waartoe de rapporteur op het gebied van de werkloosheidsverzekering komt. Dat ik van werkloosheidsverzekering spreek houdt hiermede verband, dat ook nog andere onderwerpen, vnl. de organisatie van de arbeidsbemiddeling en de beroepskeuze, een plaats in het rapport gevonden hebben.

De hoofdtrekken der voorstellen zijn de volgende.

1. De verzekering is verplicht voor alle werkgevers en werknemers, die door arbeidscontracten e.d. verbonden zijn.

Uitgezonderd zijn de landbouw, de huiselijke diensten en de ambtenaren. Voorts *kunnen* worden uitgezonderd seizoenbetrekkingen, bijkomende betrekkingen en betrekkingen, waarin de werkloosheid niet controleerbaar is (artisten, musici, handelsreizigers, verzekeringsagenten).

Voor de uitgesloten categorieën zal een facultatieve verzekering mogelijk gemaakt worden.

2. De werkgever plakt bij elke loonbetaling in het verzekeringsboekje van den arbeider een zegel. De bijdrage van den arbeider mag de werkgever van het loon afhouden. Bijdrage van werkgever en werknemer zijn even hoog.

3. De bijeengebrachte gelden worden gestort in een Nationaal Werkloozenfonds.

4. Bij volledige werkloosheid kan de uitbetaling der uitkeeringen geschieden door de erkende vakverenigingen, mits deze ten minste 50.000 leden omvatten. Is men niet bij een vakvereniging aangesloten, dan geschiedt de betaling der uitkeering door een orgaan van het Fonds of door de gemeente.

5. Bij gedeeltelijke werkloosheid geschiedt de betaling der uitkeeringen door de werkgevers, mits in het algemeen tenminste 100 arbeiders in dienst hebbende. Wenscht de werkgever deze betaling niet te doen, dan kan zij op andere wijze geschieden.

6. De controle op de werklozen geschiedt door de gemeenten onder algemeen toezicht van het Fonds.

7. De uitkeering wordt gedurende zekeren tijd verstrekt onafhankelijk van den persoonlijke toestand van den werklooze; na dien tijd wordt met de behoeften rekening gehouden.

8. Het recht op uitkeering gaat in als men 26 weken gewerkt en bijdragen betaald heeft.

9. Alleen werkloosheidsperioden van meer dan drie dagen geven recht op uitkeering, tenzij het dicht opeenvolgende perioden van werkloosheid betreft. Alsdan wordt over den eersten dag van werkloosheid geen vergoeding gegeven.

10. Bij gedeeltelijke werkloosheid van één dag per week bestaat geen recht op uitkeering.

11. Het bedrag van de uitkeering houdt verband met de woonplaats en met den toestand van het gezin (gezinstoeslagen), rekening houdende met de kosten van levensonderhoud. De uitkeering mag niet hooger zijn dan $\frac{2}{3}$ van het loon, welke limiet de heer Fuss beter acht dan de huidige van $\frac{1}{2}$.

12. De duur der verzekeringsuitkeering is 60 dagen, met dien verstande, dat voor elke 5 bijdragen één dag meer uitkeering wordt verstrekt. In verband hiermede wordt voor elken arbeider een rekening aangelegd, waaruit men zien kan hoeveel bijdragen betaald zijn.

Wat de financiering van de voorgestelde regeling betreft, zij medegedeeld, dat gerekend wordt op een bijdrage per arbeider van 220 Francs, waarvan werkgever en arbeider ieder de helft betalen. Zijn er 1.800.000 verzekerden, dan komt per jaar binnen 396 miljoen Francs.

Op de basis van de uitkeeringen der laatste jaren (de onvolledigheid der statistiek deed zich ook hier gevoelen) zal noodig zijn per verzekerde 26,7 dag-uitkeering per jaar. Worden van de ruim 48 miljoen werkloosheidsdagen er ruim 45 miljoen vergoed tegen 20 Francs per dag, dan is in totaal noodig ruim 903 miljoen Francs. Er is dan een tekort van pl.m. 507 miljoen Francs (903—396), dat de Staat zou moeten bijpassen.

Men kan dat tekort verkleinen door de bijdragen per verzekerde te verhoogen, maar hiervoor gevoelt de heer Fuss weinig. Al acht hij het vanzelfsprekend, dat de werkgevers niet het minste bezwaar zullen maken tegen de door hem voorgestelde bijdrage, want de onderstelling, dat zulks mogelijk zou zijn, wordt zelfs niet geuit, zoo meent hij toch, dat men niet hooger moet gaan. In het rapport leest men dienaangaande het volgende:

„Men moet vermijden de voortbrengers te zware rechtstreeksche lasten op te leggen, en het is ongetwijfeld beter voor de nationale economie in haar geheel, vooral in perioden van depressie, de sociale lasten zooveel mogelijk over al de belastingschuldigen te verdeelen.

De Staat zou zich eveneens gedeeltelijk kunnen ontlasten door beroep te doen op de tusschenkomst van de provinciën en de gemeenten. Dergelijk systeem schijnt ons nochtans niet aanbevelingswaardig. Het werkloosheidsrisico is geen provinciaal of gemeentelijk risico. Het is een risico voor de nationale economie en het is wel aan den Staat er samen met de werkgevers en werknemers de lasten van te dragen.”

Hoewel de heer Fuss meent, dat, mede dank zij een ingetreden opleving, in de eerste jaren batige saldi zullen worden gevormd, houdt hij rekening met de mogelijkheid, dat de uitkomsten tegenvallen, want de mate van werkloosheid valt nu eenmaal niet wiskunstig te berekenen.

De wachttijd van één dag zal bijv. aanvankelijk op

drie dagen kunnen worden gesteld. Bovendien kan de regeling van bijdragen en uitkeeringen bij Koninklijk besluit worden vastgesteld en daardoor gemakkelijk worden veranderd. Hij beveelt aan de storting van den Staat te bepalen op het totaal van de bijdragen van werkgevers en werknemers over het voorgaande jaar en geen van de diverse stortingen te verminderen, zolang niet tenminste 900 miljoen Francs in het Werkloozenfonds aanwezig zijn.

Aan het slot van zijn advies geeft de heer Fuss aan de Regeering den raad haar beslissing over zijn voorstellen eerst te nemen een maand na de publicatie van zijn rapport, opdat belanghebbenden in de gelegenheid zijn daarover hun meening kenbaar te maken.

Met belangstelling mag worden afgewacht, wat men over deze voorstellen zal zeggen. Dat men voor deze zaak ook in ons land groote interesse zal hebben staat voor mij wel vast.

Mr. H. J. MORREN.

AANTEKENINGEN.

Het jaarverslag van De Nederlandsche Bank.

De President van De Nederlandsche Bank wijst in het begin van het jongste jaarverslag op de stijgende lijn, welke de wereldconjunctuur in 1936 te zien heeft gegeven. Dit mag evenwel niet uit het oog doen verliezen, dat de thans geschapen toestand geenszins als gezond en zonder gevaren voor de toekomst kan worden aangemerkt. Tegen eene dergelijke opvatting verzet zich het voortbestaan van talloze kunstmatige en ongezonde maatregelen, die in alle landen gedurende de crisis werden getroffen en die voortgaan hun invloed te doen gevoelen.

Ook het feit, dat de groote bewapeningen een voorname oorzaak van de meerdere bedrijvigheid en de ingetreden prijsstijging zijn, moet tot voorzichtigheid bij de beoordeeling van de toekomst stemmen.

Na op den invloed te hebben gewezen, welken de sterk gestegen goudproductie op het prijspeil zal uitoefenen en stil te hebben gestaan bij gevaren van inflationistischen aard, welke de sedert de laatste maanden in gang zijnde ontwikkeling in zich sluit, merkt de President het volgende op.

Wanneer de Overheden, nauwkeurig de ontwikkeling van de kosten van het levensonderhoud in het oog houdende, eene stijging dier kosten bestrijden door het afschaffen of inperken van maatregelen, die de prijsbeweging in opwaartsche richting beïnvloeden, door het, ook zonder directe concessies van het buitenland, in ruimere mate toelaten van invoergoederen en door een matiging, voor zoover mogelijk, van de publieke lasten, die op het bedrijfsleven drukken, dan zal een krachtige rem op de prijsbeweging in het leven worden geroepen. Voorts zal, bij het voortschrijden van de conjunctuur in sterk opwaartsche richting, het inkrimpen van de publieke uitgaven voor uitbreiding van de werkgelegenheid in ernstige overweging zijn te nemen. Dit middel moge in tijden van depressie en toenemende werkloosheid onafwijsbaar zijn, onder een opgaande conjunctuur met sterke, prijsstijgende tendenties kan het slechts strekken om een ongezonde ontwikkeling te bevorderen en het intreden van een ernstigen terugslag te verhaasten. Zulks klemt te meer, wanneer de Overheidsbudgetten niet in evenwicht zijn en bezwaard worden met militaire uitgaven, die, op zichzelf beschouwd, reeds het terugwinnen van dat evenwicht verhinderen, althans ten zeerste bemoeilijken.

Ook in den stand der zoeven bedoelde budgetten is een factor gelegen, die, blijkens de ervaring, wanneer niet tijdig wordt ingegrepen, inflationistische gevolgen moet medebrengen.

Ter voorkoming van misverstand zij opgemerkt, dat het geenszins mijn bedoeling is, een geleidelijke en binnen perken gehouden prijsstijging uit den booze te achten. De geschiedenis heeft geleerd, dat in tijdvakken van een dergelijke stijging de mogelijkheid geschapen wordt voor een ruimer internationaal goederenverkeer en voor het afschaffen van maatregelen, die in het binnenland een harmonische en vrije ontwikkeling tegenhouden. Bovendien dient overwogen te worden, dat een prijsstijging op de wereldmarkten, als zoeven bedoeld, aan de landen, welker bin-

nenlandsche prijsstructuur niet voldoende aan het buitenland peil is aangepast, de gelegenheid biedt om deze, op den duur onvermijdelijke, aanpassing te vergemakkelijken. Deze overwegingen leggen te grooter gewicht in de schaal, nu de wereld nog steeds gebukt gaat onder de schadelijke gevolgen van de door alle landen — zij het in verschillende mate — gevoerde individualistische afsluitingspolitiek.

Aangaande de internationale monetaire ontwikkeling constateert de President met voldoening, dat de muntdepreciatie's in September 1936 zich zonder groote schokken en in goede orde konden voltrekken, hetwelk voornamelijk te danken is aan de samenwerking, welke uit de bekende verklaringen van de Amerikaanse, Engelsche en Fransche Regeeringen naar voren trad, en waarbij zich nadien België, Nederland en Zwitserland aansloten, zoodat een groot deel der wereld, zij het op voorloopigen en onzekeren grondslag, samenwerkt om ongewenschte schommelingen in de wisselkoersen tegen te gaan. In tegenstelling met vroeger gedane voorspellingen heeft de wijziging van de monetaire politiek in de landen van het goudblok niet geleid tot groter bereidheid om terug te keeren naar een internationaal monetair systeem, gebaseerd op het goud. Evenmin is tot dusver een vermindering van beteekenis te bespeuren van de talloze ernstige belemmeringen, welke het internationale goederenverkeer ondervindt.

Na te hebben gewezen op den stabiliseerenden invloed, welken de technische samenwerking der circulatiebanken en egalisatiefondsen in de zes landen, die tot het monetaire accoord zijn toegetreden, op den loop der wisselkoersen heeft geoefend, vervolgt Mr. Trip:

Toch kan van zekerheid op monetair gebied niet gesproken worden. Dit is duidelijk in het licht getreden, toen in de eerste helft van April 1937 de Fransche Franc opnieuw een inzinking vertoonde en ook overigens het gemis van een op vasten grondslag berustend internationaal geldsysteem zich in sterke mate bleef doen gevoelen. Nagenoeg alle landen hebben zich met zoovele woorden de vrijheid voorbehouden om de waarde van hun ruilmiddel te wijzigen. Hierbij wordt gemeenlijk gedacht aan een beweging in neergaande richting. Anderzijds gaan stemmen op, die betoogen, dat de depreciatie te ver is gegaan en dat een herwaardeering van het ruilmiddel in opwaartsche richting aanbeveling zou verdienen, teneinde schadelijke inflationistische invloeden te bestrijden. De verdeling van den wereldgoudvoorraad blijft zeer ongelijkmatig. Kapitaalbewegingen en handelsbelemmeringen versterken die ongelijkmatigheid. Terwijl enkele landen hun goudvoorraad onevenredig sterk zien aanzwellen, verkeeren andere in de omstandigheid, dat zij aan belangrijke goudonttrekkingen het hoofd hebben te bieden of wel dat zij, bij gebreke van goud, hunne betalingen aan het buitenland, door kunstmatige beperkingen en regelingen, aan banden leggen. Een en ander is onbevredigend en geenszins in overeenstemming met de eischen van een behoorlijk functioneereend en in het wereldbelang noodig internationaal monetair systeem.

Het verloop stelt opnieuw boven twijfel, dat de terugkeer naar een duurzaam evenwicht in de wisselkoersen afhankelijk is van het scheppen van geordende en vertrouwenwekkende verhoudingen op politiek, economisch en financieel gebied in de individueele landen en tusschen de landen onderling. Het moet uitgesloten worden geacht, dat op monetair gebied stabiele verhoudingen zullen terugkeeren, zolang fundamenteele factoren van politiek, economischen en financieelen aard de orde verstoren en onrust wekken. Het verbeteren van de verstandhouding tusschen de voornaamste volken, het verminderen van de tot het uiterste opgevoerde bewapeningen, de terugkeer tot een grotere mate van vrijheid in de uitwisseling van goederen en diensten alsmede in het internationale kapitaal- en betalingsverkeer, het sluitend maken op reële basis van de Overheidsbudgetten, zijn de maatregelen, die voorop moeten staan en primair zijn. Worden deze maatregelen getroffen, dan zal het mogelijk zijn de onmisbare stabiliteit op valutagebied te herstellen en te behouden. Blijven zij achterwege, dan zal de noodige grondslag voor die stabiliteit niet bereikt worden en staan nieuwe stortingen te vreezen.

Dit wil geenszins zeggen, dat de monetaire autoriteiten

zouden kunnen volstaan met een politiek van berustend afwachten. Het valt niet te ontkennen, dat, als gevolg van den loop der omstandigheden, invloed en macht der circulatiebanken verminderd zijn. Dit is een onvermijdelijk en rechtstreeksch gevolg van het verlaten van den gouden standaard. Hierdoor toch worden de objectieve richtlijnen, welke de monetaire politiek beheerschen, vervangen door meer subjectieve en opportunistische beslissingen, waarvoor de verantwoordelijkheid uit haar aard bij de Regeeringen tehuis behoort. Zulks onthefte intusschen de beheerders der circulatiebanken niet van hun taak om met alle kracht en in onderling overleg te streven naar handhaving of herstel van een gezond geldwezen en naar het beïnvloeden van hunne Regeeringen tot het nemen van de maatregelen, welke voor dat doel en voor den terugkeer naar een wel gefundeerd monetair stelsel vereischt worden. Ik acht deze verandering in de positie der circulatiebanken een nadeel, omdat dientengevolge het gevaar geboren wordt, dat overwegingen van politieke aard gewild of ongewild een groter invloed op de circulatiebankpolitiek gaan oefenen. Het hangt onder de huidige omstandigheden in sterke mate af van de samenwerking tusschen Regeering en circulatiebank en van den wil en de kracht van de Regeering om aan de eischen van een gezond geldstelsel den voorrang te verleen, of een evenwichtige ontwikkeling zal bereikt worden en nieuwe schokken zullen vermeden worden.

De goudproductie is buitengewoon sterk gestegen. In hoeveelheid steeg de jaarlijksche voortbrenging in zes jaren tijds met circa 70 pCt. De President voegt hieraan toe, dat

onder de huidige omstandigheden, nagenoeg de geheele productie wordt toegevoegd aan de monetaire voorraden en zulks in tegenstelling met hetgeen in de jaren vóór de crisis het geval was, toen meer dan 40 pCt. placht gebezigd te worden voor niet-monetaire doeleinden, met inbegrip van de vraag van het Verre Oosten. Ook dient in aanmerking te worden genomen, dat van het in vorige jaren door het publiek opgepote goud in toenemende mate verkocht wordt, zoodat mede uit dezen hoofde met een stijging van den monetairen voorraad te rekenen valt.

Een volledig overzicht van de goudvoorraden, die zich in de individueele landen bevinden, kan, in verband met het ontbreken van gegevens omtrent de verschillende egalisatiefondsen, niet worden gegeven. Beperkt men zich tot de gepubliceerde gegevens van eenige belangrijke landen, waarbij de cijfers gebaseerd zijn op de pariteiten, zooals die in de publicaties zijn aangenomen, dan kan het volgende overzicht een indruk geven:

Waarde van de monetaire goudvoorraden volgens de officieele publicaties.			
Landen	Eind 1929	Eind Maart 1937	
Vereenigde Staten	\$ 3.900.000.000	\$ 11.574.000.000	
Engeland	£ 146.100.000	£ 313.662.000	
Frankrijk	Frs. 41.668.000.000	Frs. 57.359.000.000	
België	Frs. 5.876.000.000	Frs. 18.256.000.000	
Zwitserland	Frs. 447.000.000	Frs. 2.718.000.000	
Nederland	f 595.000.000	f 921.000.000	

Gevaaren van te sterke credietgeving en bestrijding van die gevaren.

Dat uit de verbreding van de basis van de credietgeving gevaren kunnen voortvloeien wordt algemeen erkend. Mr. Trip wijdt hieraan de volgende beschouwingen.

Naast de hierboven reeds genoemde indirecte middelen, welke de Regeeringen ter bestrijding van deze gevaren zouden kunnen aanwenden en die op het terrein van handelspolitiek, binnenlandsche steunmaatregelen, bewapening, openbare werken en budgetair beleid gelegen zijn, dient, naar het mij voorkomt, de vraag onder het oog te worden gezien of verdere stappen mogelijk zouden zijn. Dat hierbij een voornamste plaats dient gegeven te worden aan een voorzichtig gedraglijni van de zijde van het bedrijfsleven en het bankwezen, behoeft geen betoog. Dit is in het bijzonder het geval in dien zin, dat, alvorens tot een belangrijke uitbreiding van het productie-apparaat, dus tot omvangrijke nieuwe investeringen, wordt overgegaan, ter dege worde onderzocht of een dergelijke uitbreiding haar rechtvaardiging in een duurzaam te achten toeneming van de reële behoefte kan vinden. De taak, die in dit opzicht

op bedrijfsleiders en bankiers rust, is uiterst moeilijk, doeh de lessen van het verleden en de groote verliezen, welke uit een overinvesteering voortvloeien, rechtvaardigen de verwachting, dat de noodige voorzichtigheid zal betracht worden.

In de tweede plaats dient gewezen te worden op de taak der centrale banken om bij haar credietpolitiek met de ontwikkeling van de internationale conjunctuur rekening te houden. Deze taak, voor zoover hier van belang, werd ter Londensche Conferentie in 1933 aldus omschreven, dat de centrale banken moeten trachten haar credietpolitiek, voor zoover de toestand in haar eigen land zulks toelaat, te richten op het voorkomen, althans beperken, van ongewenschte veranderingen in de ontwikkeling van de bedrijvigheid en dat een uitbreiding van de werkzaamheid van het bedrijfsleven, die klaarblijkelijk geen duurzaam karakter kan dragen, de centrale banken ertoe dient te leiden, een politiek van credietbeperking te volgen.

Deze aanbeveling, hoe juist en wenschelijk zij, op zichzelf beschouwd, ook moge zijn, kan intusschen slechts effect sorteren, wanneer een zoodanig gebruik van de credietmiddelen der centrale bank gemaakt wordt, dat zij in staat is door credietbeperking den gewenschten invloed te oefenen. Is zulks niet het geval, doordien de goudtoevoering naar het betrokken land een zoo groote ruimte van middelen heeft geschapen, dat de credietgeving van de centrale bank tot een minimum is beperkt, dan zal het aanbevolen middel niet of slechts onvoldoende kunnen werken. Deze toestand doet zich in verschillende landen gevoelen. Daarom is reeds in eenige landen het middel te baat genomen om het binnenvloeiende goud geheel of ten deele te betalen met gelden, die niet gecreëerd worden door de centrale bank, doeh, door het plaatsen van schatkistpapier in de markt, aan de reeds beschikbare middelen der markt ontleend worden, zoodat een verdere geldverruiming voorkomen wordt. De egalisatiefondsen, welke voor den aankoop van goud en buitenlandsche valuta over schatkistpapier beschikken, hebben in deze richting goede diensten bewezen. Intusschen, deze maatregel is, wat zijn duur en omvang betreft, aan grenzen gebonden, ook omdat hij uitgaven medebrengt voor rentebetaling op het schatkistpapier, terwijl de met het provenu van dat papier verkregen bezittingen nagenoeg geheel uit goud bestaan en derhalve geen baten afwerpen.

Drie andere maatregelen van de hierbedoelde strekking komen nog voor overweging in aanmerking.

De eerste bestaat in het weder op ruime schaal in het verkeer brengen van gouden munten. Hierbij wordt door de voorstanders erkend, dat aan een toepassing van dezen maatregel niet gedacht kan worden, zoolang niet de voornaamste munteenheden in een vaste en duurzame verhouding tot het goud zijn gebracht. Is deze toestand eenmaal bereikt, dan zal het wantrouwen in de waardevastheid van de munteenheden verdwenen zijn, in welk geval, naar de ervaring heeft geleerd, het publiek voor zijn betalingsverkeer verre de voorkeur geeft aan bankpapier boven gouden munten. Het zwaartepunt is, naar het mij voorkomt, intusschen gelegen in de overweging, dat het in omloop brengen van gouden munten geen beperkende invloed kan oefenen op de goudproductie, zoodat deze op hetzelfde hooge peil zal gehandhaafd blijven. Wel zal het goud, dat in het verkeer komt, onttrokken worden aan of niet strekken tot vermeerdering van den goudvoorraad der circulatiebanken. Als gevolg hiervan zal dus het maximum aan bankpapier of giraal geld, dat op den grondslag van dien goudvoorraad door de circulatiebank gecreëerd zou kunnen worden, kleiner worden gehouden dan zonder den omloop van gouden munten het geval zou zijn. Hier staat echter tegenover, dat de zoeven bedoelde creatie boven de tegenwaarde van het aangekochte goud van het beleid der circulatiebanken afhankelijk is, en dus ook zonder gouden munten in het verkeer te brengen beperkt kan worden, terwijl voorts het in omloop gebrachte goud in de praktijk niet langer beschikbaar zal zijn voor de functie, welke het goud bovenal te vervullen heeft en die bestaat in het dienen als internationaal betalingsmiddel.

In tegenstelling met den zoeven besproken maatregel staan twee andere maatregelen, die, werden zij genomen, wel invloed op de goudproductie zouden oefenen. De eerste zou bestaan in een verlaging van den in de nationale geldeenheid uitgedrukten prijs, dien de circulatiebanken en egalisatiefondsen voortaan voor het goud zouden betalen. Deze verlaging zou beteekenen een, althans ten deele, terugkomen op de devaluatie of depreciatie, welke sedert September 1931 is toegepast. Zij zou de goudproductie minder voordelig maken en tot het staken van de exploitatie der minst voordelige vindplaatsen kunnen doen besluiten. Zij zou in elk geval de hoeveelheid ruil-

middel, die door den aankoop van het goud zou beschikbaar komen, op een lager peil houden.

Aan den anderen kant dient overwogen te worden, dat, om tot een verlaging te komen van den aankoopsprijs voor goud zonder dat zulks tot nieuwe ongewenschte verstoringen van de wisselkoersen zou leiden, het noodzakelijk zou zijn, dat omtrent de mate der verlaging vooraf overeenstemming werd bereikt tusschen de voornaamste landen. Aangezien echter de omstandigheden in de individueele landen aanmerkelijk verschillen en de gevolgen eener verlaging zeer waarschijnlijk in belangrijke mate zouden uiteenloopen, is het onwaarschijnlijk, dat overeenstemming inderdaad zou verkregen worden. Doch ook afgescheiden hiervan zou ik den nadruk willen leggen op de, naar het mij voorkomt, gevaarlijke en ongewenschte gevolgen, die de hier besproken maatregel voor de toekomst zou medebrengen. Deze gevolgen zouden in de praktijk hierop neerkomen, dat getracht zou worden den goudprijs tot permanenten regulator te maken van de economische en financiële ontwikkeling. Het ligt toch voor de hand, dat, wanneer, na korteren of langeren tijd, een terugslag in het economisch leven zou intreden of financiële moeilijkheden zich zouden doen gevoelen, een onweerstaanbare aandrang zou geoeft worden om den goudprijs opnieuw te veranderen en dan in de richting van een verhooging. Langs dezen weg zou een voortdurende en hoogst ongewenschte onzekerheid geschapen worden, welke in de praktijk tot willekeur en groote moeilijkheden zou leiden¹⁾.

Schijnt mij deze maatregel derhalve in zijn consequenties bedenkelijk, meer aantrekkelijkheid biedt, dunkt mij, het denkbeeld om in internationaal overleg te geraken tot een rechtstreeksche regulering van de goudproductie. In 1926 werd de verwezenlijking van dit denkbeeld aanbevolen door Professor R. A. Lehfeldt te Johannesburg. Het is hier niet de plaats om in een bespreking te treden van de voorstellen, welke in de destijds verschenen brochure van den, sedert overleden, hoogleeraar werden gedaan en toegelicht. Maar wel meen ik, dat het denkbeeld zelf op juiste grondslagen berust en nadere bestudeering verdient. De goudproductie is ongetwijfeld een factor, die op langeren termijn, een belangrijken invloed op de economische en financiële wereldontwikkeling oefent. De geschiedenis stelt dit boven twijfel. Deze factor wordt — afgescheiden van het uitgeput geraken of het ontdekken van goudmijnen — onder de huidige omstandigheden uitsluitend beïnvloed door het verloop der prijzen. Na een zeer belangrijke daling van de goederenprijzen zal de goudproductie toenemen, terwijl van een afnemende productie slechts sprake zal zijn na een scherpe stijging van die prijzen. De correctie zal derhalve eerst werken, nadat het kwaad is ingetreden in den vorm van een sterke en schadelijke prijsbeweging. Zoo ergens ordening op haar plaats zou zijn, dan is het op het terrein der goudproductie. Het ware niet minder in het algemeen belang dan in het eigen belang der producenten, wanneer de voortbrenging van goud zou aangepast kunnen worden aan de eischen, die een gezonde en rustige ontwikkeling van de goederenproductie en het wereldverkeer stelt.

Het ware onjuist uit het bovenstaande te concluderen, dat van het goud een schadelijke invloed uitgaat op het economisch en financieel wereldbestel en dat het uit dien hoofde als basis van een internationaal monetair systeem op zijde zou zijn te zetten. Afgescheiden van het onmiskenbare feit, dat de thans geschapen toestand in hoofdzaak te wijten is aan de manipulatie der geldeenheden in de verschillende landen en dus geenszins aan het stelsel van den gouden standaard kan geweten worden, mag niet voorbij worden gezien, dat, zooals de ervaring van de laatste jaren opnieuw heeft bewezen, het goud niet gemist kan worden als internationaal betalingsmiddel. Juist in tijden als de tegenwoordige, waarin het nationalisme hoogtij viert en de afscheiding tusschen de verschillende landen sterk op den voorgrond treedt, bestaat aan een dergelijk middel grooter behoefte dan ooit en als zodanig bewijst het goud onmisbare diensten.

¹⁾ Ten onrechte is, in het bijzonder in enkele buitenlandse bladen, uit het onlangs verschenen zevende jaarverslag van de Bank for International Settlements te Bazel afgeleid, dat ik voorstander zou zijn van een verlaging van den goudprijs ter beperking van de goudproductie. Zooals in dergelijke gevallen gebruikelijk is, beperkt dat jaarverslag zich ertoe (blz. 56 van den Engelschen tekst) het probleem te stellen, zonder dat de ondertekenaar van het verslag, die de uitsluitende verantwoordelijkheid draagt voor de daarin voorkomende beschouwingen, een bepaald standpunt inneemt. Wel werd aanstonds gewezen op de nadeelen en gevaren, welke een verlaging als hierbedoeld zou medebrengen.

Toestand in Nederland.

Reeds vóór den 26sten September 1936, zoo vervolgt de President in het jaarverslag, viel verbetering te constateeren.

Het kan niet betwijfeld worden, dat de hier in enkele woorden geschetste ontwikkeling zich ook zonder depreciatie in versterkte mate zou hebben voortgezet, onder den invloed van de internationale intensivering der productie met de daaraan gepaard gaande toeneming van de vraag naar goederen, prijsstijging en verhooging van het peil der zeevrachten. Dat de gang van zaken in Nederlandsch-Indië als voornaam leverancier van grondstoffen in elk geval een sterke steun voor Nederland zou geweest zijn, staat vast. Het heeft geen zin zich in beschouwingen te verdiepen over de vraag hoe het verder verloop zou geweest zijn, wanneer Nederland niet gedwongen ware geworden de goudpariteit van den Gulden los te laten. Evenmin kan het practisch nut afwerpen de vraag te behandelen of niet, in het licht van de tendenties, die de wereld vertoont en waarop hierboven de aandacht werd gevestigd, zal blijken, dat het duurzaam belang van land en volk meer gebaat zou zijn geweest, wanneer de mogelijkheid tot handhaving van de zoeven bedoelde pariteit bestaan had. De Gulden is noodgedwongen van het goud losgemaakt en het valt niet te ontkennen, dat tot dusver de sedert 26 September 1936 te constateeren ontwikkeling, alles tezamen genomen, als gunstig kan aangemerkt worden. Het tempo, waarin de opgaande lijn kon gevolgd worden, werd aanmerkelijk versneld. Welk aandeel elk der verschillende factoren, die tezamen in dezelfde richting werkten, in die versnelde beweging gehad heeft, valt niet uit te maken en is van ondergeschikte betekenis. De hoofdzaak is, dat Nederland zich heeft kunnen ontworstelen aan de crisismentaliteit en dat, zonder groote schokken, een verbetering van de aansluiting aan het wereldverkeer werd verkregen. Dat dergelijke schokken konden vermeden worden is, behalve aan de hiervoren vermelde internationale samenwerking tot stabilisatie van de wisselkoersen, in belangrijke mate te danken aan de rustige en bewonderenswaardige houding van het groote publiek, zoowel hier te lande als in Nederlandsch-Indië. Deze houding maakte het mogelijk, dat de na het loslaten van den gouden standaard getroffen maatregelen van monetair aard en tegen prijsopdriving ten volle aan de bedoeling hebben beantwoord. Niet alleen in het binnenland, doch ook internationaal werd het vertrouwen in de economische en financiële toekomst van ons land aanmerkelijk versterkt. Dat zulks het geval was, niettegenstaande de depreciatie van den Gulden belangrijk beneden die der overige geldeenheden bleef, is zonder twijfel grotendeels te danken aan de aanpassingspolitiek, die in vorige jaren gevoerd werd.

Na te hebben stilgestaan bij de handelsbeweging, de in vergelijk met andere landen gunstige ontwikkeling van de kosten van levensonderhoud in Nederland en de ontwikkeling van werkloosheid en openbare financiën, besluit de President zijn algemeene beschouwingen met de volgende uitlatingen over het inflatiegevaar en de vooruitzichten in Nederland.

De vraag is opgeworpen, of ook Nederland, mede in verband met de sterke toeneming in den laatsten tijd van zijn goudvoorraad en de daaruit voortgevloeide geldruimte, blootstaat aan het gevaar van een overspannen en daarvoor ongezone beweging van een inflationistisch karakter. Bij de beoordeeling van deze vraag dient voorop te staan, dat een klein en zoozeer op den internationalen handel aangewezen land als het onze zich nimmer zal kunnen onttrekken aan den invloed van krachtige en internationaal werkende factoren. Hieruit volgt, dat het in redelijkheid te stellen desideratum beperkt blijft tot het vermijden van groote schokken en het voorkomen van ongewenschte gevolgen van in het binnenland geschapen situaties of genomen maatregelen, voor zoover deze los staan van de internationale ontwikkeling. Het wil mij voorkomen, dat van uit dezen gezichtshoek de vrees voor het zoeven bedoelde gevaar niet groot behoefte te zijn. Ter ondersteuning van deze zienswijze valt er op te wijzen, dat Nederland geen experimenten, die tot onberekenbare en groote schommelingen aanleiding kunnen geven, heeft genomen. De opgaande beweging der conjunctuur heeft betrekkelijk laat en aanvankelijk langzaam ingezet. De depreciatie is, in vergelijking met die in andere landen, beperkt gebleven. Het bedrijfsleven, hoewel verzwakt, is in het wezen der zaak gezond. Het bankwezen is krachtig en heeft zich onderscheiden door een verstandig be-

leid, dat waarborgen biedt tegen eene gevaarlijke en ongemotiveerde credituitbreiding. Der Regeering staan tal van maatregelen ten dienste, in den vorm van vermindering of afschaffing van steunvoorzieningen, van verruiming of opheffing van contingenteringen en van verlichting van andere lasten, welke direct of indirect de kosten van het levensonderhoud ongunstig beïnvloeden. Daarnaast zal eene reguleering van de uitgaven voor werkverschaffing en werklozensteun met eene sancering van de publieke budgetten een sterken invloed ten goede kunnen oefenen.

Als slotsom zou ik dan ook willen stellen, dat de economische en financieele vooruitzichten voor Nederland gunstig zijn en dat, bij een vooruitziend en gezond beleid, geen vrees voor uitwassen en overspanning behoeft ge-coesterd te worden.

Wijziging en uitbreiding van de statistiek van groothandelsprijzen.

Inleiding.

Vanaf Augustus 1928 wordt in dit blad wekelijks een algemeen statistisch overzicht gepubliceerd, waaruit enerzijds het prijsverloop van een — in den loop der jaren uitgebreid — aantal van de belangrijkste groothandelsartikelen blijkt en anderzijds door een daaraan toegevoegde herleiding van de prijsfluctuaties in procenten de relatieve betekenis van deze verschuivingen en de onderlinge verhouding van den loop der prijzen van verschillende artikelen in een enkel oogopslag zichtbaar wordt. Reeds bij den aanvang waren wij ons ervan bewust, dat zulk een statistisch overzicht steeds elementen van willekeur moet bevatten. De verschillende voor ons doel belangrijke groothandelsartikelen zijn onder te verdeelen in zooveel typen en kwaliteiten, dat het verloop van een enkel dezer nooit volstrekt representatief is voor dat van de geheele groep.

Hoewel reeds eenige malen veranderingen in genoemde statistiek zijn aangebracht, kwam het ons gewenscht voor nogmaals te onderzoeken, of de verschillende door ons gegeven prijzen niet een verandering of aanvulling vereischten. In de eerste plaats is sinds den oorspronkelijken opzet van de statistiek ruim 8 jaar verlopen. In de tweede plaats bestond aanleiding voor een herziening, toen Nederland in September 1936 den gouden standaard verliet en de sinds 1931, resp. 1933 op goudbasis herleide Engelse en Amerikaanse noteeringen geen zin meer hadden. Na de depreciatie van den Gulden werd besloten voorloopig alle noteeringen in Nederlandsche valuta te herleiden¹⁾. Dit gaf uiteraard een gewrongen beeld. Buitenlandsche noteeringen werden gegeven in een valuta, waarin zij op de betrokken buitenlandsche markt nimmer tot stand kwamen. Doch ook tegen de buitenlandsche papierenv valuta bestonden bezwaren. Immers, de prijzen (en de er uit samengestelde percentages) weerspiegelen niet alleen de fluctuaties, welke het betrokken artikel meemaakt als resultaat van de factoren, welke op de totstandkoming hiervan invloed uitoefenen, doch bovendien de schommelingen van de betrokken valuta's.

Voor beide noteeringen, de oorspronkelijke buitenlandsche en het equivalent hiervan in Nederlandsche valuta, omgerekend tegen den koers van den dag, valt iets te zeggen. Daarom is besloten voortaan zowel de buitenlandsche als de overeenkomstige Gulden-noteering op te nemen. De omwerking van de statistiek was hiervan het onmiddellijk gevolg.

Door het opnemen van beide noteeringen en het handhaven van de percentages (nl. van het equivalent in Nederlandsche valuta) was de beschikbare ruimte te gering geworden. Daarom is overgegaan tot het opnemen van drie rijen producten onder elkaar en werd 'besloten van de bestaande rijen een aantal maandgemiddelden op te offeren. Uiteraard beteekent dit een kleine achteruitgang.

De ruimtewinst kon, behalve voor het geven van

een noteering in buitenlandsche valuta voor sommige artikelen, met daarnaast het equivalent in Nederlandsche munt, nog worden benut voor een uitbreiding van het aantal artikelen, waarvan wekelijks een noteering wordt gegeven.

Wijziging van de basis van het indexcijfer.

De indexcijfers hebben verder een wijziging ondergaan. Hadden wij aanvankelijk als basisjaar 1925 gekozen, voor welke keus destijds verschillende redenen pleitten, thans kwam het ons beter voor de basis te veranderen en bovendien niet meer één jaar, doch het gemiddelde van 3 jaar (1927, 1928 en 1929) als 100 te nemen. Hierdoor wordt een grotere onafhankelijkheid verkregen van de speciale factoren, welke den prijs van een product in een bepaald jaar hebben beïnvloed.

Vereenvoudiging van de noteeringswijze.

Ook de wekelijksche noteeringen ondergingen een wijziging. Tot nu toe werd als regel de Maandagprijs opgenomen. Was dit om den een of anderen reden niet mogelijk (kwam bijv. op dien dag geen noteering tot stand of was de noteering van dien dag ons bij het ter perse gaan van het weekblad nog niet bekend), dan werd de noteering van een nabij gelegen datum gekozen, hetgeen in een noot werd medegedeeld. Het karakter van onze groothandelsstatistiek maakt, dat aan den exacten datum van de wekelijksche noteering geen waarde behoeft te worden gehecht. Het is toch de bedoeling een beeld te geven van den loop der prijzen en wij meenen dan ook in het vervolg ter vereenvoudiging te kunnen volstaan met het aanduiden van de wekelijksche opgaven als liggende tusschen twee data. Deze week valt niet samen met de kalenderweek, doch loopt steeds van Dinsdag tot Dinsdag. De jongste noteeringen hebben dus betrekking op een dag uit de week eindigende met den Maandag, welke voorafgaat aan den verschijndatum van het blad. De noteeringen blijven evenwel in zooverre ongewijzigd, dat zij betrekking hebben op een prijs van Maandag of van een anderen dag; zij stellen niet een gemiddelde van de dagnoteeringen voor. De maandgemiddelden blijven evenwel betrekking hebben op de noteeringen, welke binnen de genoemde maand vallen en kunnen dus afwijken van de gemiddelden van de erop betrekking hebbende weken.

Indeeling in groepen en samenstelling van groepsindexcijfers.

De indeeling van de verschillende artikelen is gewijzigd. In navolging van den Volkenbond hebben wij de producten in drieën gegroepeerd, nl. in voedings- en genotmiddelen, grondstoffen van agrarischen aard en grondstoffen van niet-agrarischen aard, behalve goud, hetwelk apart is opgenomen.

Voor elke groep is een groepsindexcijfer (rekenkundig gemiddelde van een aantal artikelen) berekend.

De producten, waaruit het indexcijfer van de groep „Voedings- en genotmiddelen” is samengesteld zijn: gerst, mais (termijnnot.), rogge, tarwe (termijnnot.), rijst, boter (excl. heffing), kaas, eieren, Deensch bacon, bevroren Argentijnsch rundvleesch, cacao, koffie (Robusta), suiker en thee.

Het indexcijfer van de groep „Grondstoffen van agrarischen oorsprong” omvat de volgende producten: jute, katoen (Middling Upland), wol (Crossbred Colonial Carded), zijde, hout (vurenhout), rubber, koehuiden, copra, grondnoten, lijnzaad.

Het indexcijfer van de groep „Grondstoffen van niet-agrarischen oorsprong” omvat: koper, lood, tin, gieterij-ijzer, zink, zilver, steenkolen, petroleum, benzine, kalksalpeter, zwavelzure ammoniak en cement.

Van de twee groepen van grondstoffen is verder één index van grondstoffenprijzen samengesteld.

Tenslotte is een algemeen indexcijfer samengesteld, dat het rekenkundig gemiddelde omvat van de

¹⁾ Zie E.S.B. van 7 October 1936.

prijzen van de producten, die in bovenstaande groepen zijn opgenomen. Het algemeene indexcijfer is zoodoende gebaseerd op de prijzen van 36 producten.

Voor het *indexcijfer van Indische uitvoerproducten* verwijzen wij naar de daarover opgenomen toelichting in E.-S.B. van 6 Jan. 1937, waaruit blijkt, dat voor een zestal belangrijke uitvoerproducten (rubber, suiker, thee, koffie, tin en tinerts, copra) een indexcijfer wordt samengesteld, waarbij deze producten gewogen worden met als wegingscoëfficiënt de relatieve beteekenis van den uitvoer van ieder dezer producten in den totalen Indischen uitvoer.

Toelichting tot de afzonderlijke producten.

Tenslotte volgen hieronder in het kort eenige bijzonderheden betreffende de nieuwe producten, en wat eenige granen en vleesch aangaat, de nieuwe noteeringen, welke wij van deze producten naast de bestaande hebben opgenomen.

Verscheidene gemiddelden zijn opnieuw berekend en soms anders afgerond (o.a. de metalen). De tuinbouwartikelen zullen voortaan met het oog op de plaatsruimte niet meer in de groote statistiek worden opgenomen, doch af en toe afzonderlijk worden gepubliceerd.

Nieuwe noteeringen.

Tarwe en maïs. Naast de loco-noteeringen, welke wij voor tarwe en maïs opnemen, werd de behoefte gevoeld aan een termijnnoteering. Waar te Rotterdam voor deze artikelen een termijnmarkt bestaat, besloten wij deze noteeringen te nemen. Zij hebben het voordeel van grotere onafhankelijkheid van de loco-omstandigheden. Bovendien, en dit geldt speciaal voor tarwe, is het overspringen van de eene soort op de andere, hetgeen noodzakelijk is, omdat de soorten elkaar afwisselden, bij de termijnnoteeringen vermeden. (Wij herinneren aan het afwisselen van La Plata en Manitoba, al naarmate zij op de Rotterdamsche markt de voornaamste waren). De prijsveranderingen, welke hier een gevolg van waren, blijven dus nu achterwege. Om het verspringen van de termijnen zoo min mogelijk een bezwaar te doen zijn, is de naastbijzijnde termijn genomen, tot aan het aanbreeken van dezen termijn, zoodat bijvoorbeeld op 1 Mei wordt overgegaan op den Julitermijn, op 1 Juli op den Septembertermijn, enz.). Hiermede worden loco-invloeden zooveel mogelijk vermeden.

Rijst. Hoewel wij aanvankelijk het voornemen hadden, een Ned.-Indischen rijstprijs op te nemen, werd ons duidelijk, dat een prijs voor Indische exportrijst niet kan worden genoemd, daar er tal van soorten zijn, waarvan de prijzen al naar gelang van de kwaliteit Guldens per 100 kg uit elkander loopen. Wij hebben daarom besloten Burmarijst op te nemen, waarvoor het gemiddelde van de meestal niet veel uiteenlopende noteeringen te Rangoon en Bassein (de z.g. loonzein) werd gekozen.

Vleesch. Naast de Rotterdamsche vleeschprijzen zullen wij voortaan ook eenige andere prijzen voor dit artikel opnemen. Dit is in overeenstemming met den opzet om zooveel mogelijk de belangrijkste noteeringen in de wereld te publiceeren. Wij kozen hiertoe Argentijnsch bevroren rundvleesch (Smithfield markt in Londen) en Deensch bacon (middelmaat No. 1 te Londen).

Cement. Bij de hout- en steenenprijzen kwam het ons gewenscht voor ook cementnoteeringen op te nemen. Wij kozen hier de prijzen van Normaal Portland-cement Klasse A bij levering van groote partijen in het meerendeel van de rayons. Uiteraard zal de noteering voor levering van kleinere partijen hooger liggen. De noteeringen zijn franco voor den wal en zijn, over het algemeen, inclusief omzetbelasting. In de prijzen is de verpakking niet begrepen.

Koffie. Naast Indische koffie wordt voortaan ook een Braziliaansche koffie opgenomen. Wij kozen hiertoe Santos-koffie (Superior Santos te Rotterdam).

Grondnoten. Hoewel copra reeds wordt genoteerd meenden wij ook een noteering van Coromandel-grondnoten (gepelde Coromandel per long ton c.i.f. Londen) te moeten geven.

Zijde en jute. Het kwam ons gewenscht voor ook van zijde en jute een noteering op te nemen. Wij kozen voor zijde „Japan 13/14 Denier Wit Gr. D.” te New-York en voor jute „first marks. Londen”.

Zwavelzure ammoniak. Hoewel reeds de prijs van kalksalpeter wordt gegeven besloten wij ook noteeringen voor zwavelzure ammoniak (per 100 kg franco schip) op te nemen, daar het verbruik van dit artikel in Nederland den laatsten tijd dat van kalksalpeter overtreft.

Hout. Voortaan zal naast de noteering van vuren-hout ook een noteering van grenenhout, hetwelk zeer

Resultaat van de rondvraag van de Internationale Vereeniging voor de Suikerstatistiek.

Het Bureau Dr. Gustav Mikusch te Weenen zendt ons onderstaand overzicht van de Internationale Vereeniging voor de Suikerstatistiek:

	Aantal fabrieken in bedrijf		Aantal antwoorden	Bebouwde oppervlakte in ha.		± in procenten ten opzichte van het voorafgaande jaar
	1937/38	1936/37		1937/38	1936/37	
Duitsland	211	211	211	448.871 *)	381.218 *)	+ 17.75
Tsjecho-Slowakije	114	114	114	168.809	148.421	+ 13.74
Oostenrijk	7	7	7	40.322	36.140	+ 11.57
Hongarije	12	12	12	37.700	38.850	— 2.96
Joego-Slavië	8	8	8	14.500	25.772	— 43.74
Roemenië	14	13	14	30.700	27.037	+ 13.55
Groot-Brittannië	18	18	18	135.093	141.860	— 4.64
Iersche Vrijstaat	4	4	4	24.000	23.042	+ 4.16
België	33	35	33	46.894	48.558	+ 0.72
Italië	51	51	51	110.000	105.000	+ 4.76
Polen	61	60	61	147.572	122.119	+ 20.84
Denemarken	9	9	9	41.100	39.250	+ 4.71
Zweden	19	19	19	54.500	51.368	+ 6.10
Finland	1	1	1	3.300	3.180	+ 3.77
Letland	3	3	3	12.826	11.643	+ 10.16
Turkije (Europ. en Aziat.)	4	4	4	22.600	22.606	—
Totaal	569	569	569	1.338.787	1.223.864	+ 9.39

*) Inclusief bieten om te drogen.

belangrijk is voor de Engelsche markt, worden gepubliceerd (Zweedsch ongesorteerd 2½ × 7 c.i.f. Londen, incl. invoerrechten, los-, transport- en opslagkosten).

Veranderingen t.a.v. bestaande noteeringen.

Tenslotte zijn er eenige wijzigingen te signaleren betreffende reeds gegeven noteeringen.

Wol. De wekelijks gegeven noteeringen hebben betrekking op „in olie gekamde wol” (tops in oil). Hoewel het kammen (in olie of droog) ten aanzien van het prijsverloop geen rol speelt, verdient het niettemin aanbeveling hier de wijze van kammen toe te voegen omdat de woorden „merino”, respectievelijk „crossbred colonial carded” er nog niet zonder meer op duiden, dat de noteeringen gelden voor een artikel, dat reeds een bewerking heeft ondergaan. Dit is in zoverre van beteekenis, dat de prijscurve van vette (greasy) wol nooit parallel loopt met die van Kamband (tops), aangezien de veredelingskosten practisch gelijk blijven en de conjunctuurschommelingen van het artikel zelf niet volgen.

Katoen. De noteering van de Egyptische katoen (F. G. F. Sakellaridis te Liverpool) hebben wij laten vervallen, daar toch reeds twee katoennoteeringen werden opgenomen. Inplaats van op G. F. No. 1 Oomra hebben de noteeringen van deze Britsch-Indische katoen sinds 10 Juni 1936 betrekking op Super Fine C. P. Oomra, zoodat het hoofdje dienovereenkomstig is gewijzigd.

IJzer. De noteering van Cleveland No. 3 is tot Februari 1933 „fot furnace”, daarna „franco Middlesbrough”, hetgeen thans in het hoofdje vermeld staat.

Javasuiker-afschepingen.

Specificatie van de Javasuiker afschepingen van 1 April tot 31 Maart gedurende de laatste 3 jaren:

	1936/37	1935/36	1934/35
	tons	tons	tons
Europa.....	121.234	8.278	145.319
Afrika.....	36.232	17.305	20.452
Britsch-Indië.....	114.731	289.082	401.983
Siam.....	33.604	32.189	27.530
Singapore en Penang....	95.289	88.583	88.511
Hongkong.....	199.666	136.869	201.708
China.....	55.580	41.620	75.867
Japan en Korea.....	256.446	209.940	151.312
Aziatisch Rusland.....	—	—	5.592
Australië en Nw. Zeeland..	75.905	49.021	64.653
Ver. Staten Westkust....	202	50	252
Zuid Amerika.....	2.015	—	—
Diverse landen.....	—	4.363	4.621
Totaal.....	990.904	877.300	1.187.800

De zichtbare suikervoorraden in de wereld.

De zichtbare voorraden per 1 April zijn volgens C. Czarnikow:

	1937	1936	1935
	tons	tons	tons
Duitsland.....	1.138.000	1.084.000	1.058.000
Tsjecho-Slowakije.....	386.000	338.000	378.000
Frankrijk.....	563.000	716.000	743.000
Nederland.....	222.000	253.000	270.000
België.....	131.000	175.000	156.000
Hongarije.....	98.000	82.000	82.000
Polen.....	297.000	298.000	301.000
U.K. Geïmp. suiker.....	313.000	289.000	269.000
„ Binnenl. „.....	182.000	117.000	169.000
Europa.....	3.330.000	3.352.000	3.426.000
V.S. Alle havens.....	181.000	219.000	608.000
Cubaansche havens.....	541.000	488.000	684.000
Cuba binnenland.....	1.714.000	1.475.000	1.534.000
Java.....	260.000	949.000	1.611.000
Totaal.....	6.026.000	6.483.000	7.863.000

ONTVANGEN BOEKEN.

Verlof in het Nederlandsch-Indisch Privaatrecht door Mr. Dr. D. Franco. (Zwolle 1936; N.V. Uitgevers-Maatschappij W. E. J. Tjeenk Willink. Prijs f 3.90).

Deze studie poogt een beeld van de juridische zijde van het verlofsvraagstuk in privaatrechtelijke arbeidscontracten te geven. Uitgaande van hetgeen schrijver als het verlofsdoel zag, trachtte hij een sluitend systeem op te bouwen. Jurisprudentie wordt veel geciteerd. Behandeld worden o.m.: aard en wezen van het verlof: verlof en de wetgever; verlofsbedingen; de verlofstijd; verlofsvergoeding.

Het arbeidscontract in de Nederlandsch-Indische wetgeving door Dr. J. F. A. M. Buffart. (Groningen—Batavia 1935; J. B. Wolters. Prijs f 0.75).

Rede, gehouden ter aanvaarding van het ambt van bijzonder hoogleeraar in het burgerlijk- en handelsrecht en de burgerlijke rechtsvordering van Nederlandsch-Indië aan de Rijksuniversiteit te Utrecht.

Gebundene und ungebundene Wechselkurse door Charles R. Whittlesey, associate Professor, Princeton University, N.J., fellow of the Social Science Research Council, 1935—'36. Kieler Vorträge gehalten im Institut für Weltwirtschaft an der Universität Kiel, herausgegeben von Professor Dr. Andreas Predöhl, No. 46. (Jena 1936; Verlag von Gustav Fischer).

AANVOER VAN GRANEN. (In tons van 1000 kg.)

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	23-29 Mei 1937	Sedert 1 Jan. 1937	Overeenk. tijdvak 1936	23-29 Mei 1937	Sedert 1 Jan. 1937	Overeenk. tijdvak 1936	1937	1936
Tarwe.....	38.271	740.365	438.389	—	17.735	6.461	758.100	444.850
Rogge.....	1.700	115.039	114.071	—	2.875	1.700	117.914	115.771
Boekweit.....	340	5.908	10.066	—	—	100	5.908	10.166
Maïs.....	28.030	498.372	309.018	2.400	63.795	67.713	562.167	376.731
Gerst.....	2.319	143.363	113.774	—	6.189	8.737	149.552	122.511
Haver.....	—	62.223	29.695	—	3.180	70	65.403	29.765
Lijnzaad.....	1.571	103.056	74.245	—	108.536	109.036	211.592	183.281
Lijnkoek.....	3.500	28.111	26.550	—	—	175	28.111	26.725
Tarwemeel.....	330	13.566	14.982	129	2.039	3.783	15.605	18.765
Andere meelsoorten.....	775	18.495	14.215	15	1.468	753	19.963	14.968

Noot bij groothandelsprijzen.

¹⁾ *Tarwe:* Tot Jan. 1931 Hard Winter No. 2; van Jan. 1931 tot 26 Sept. 1932 79 kg La Plata; van 26 Sept. 1932 tot 5 Febr. 1934 Manitoba No. 2; van 5 Febr. 1934 tot 6 Juli 1935 80 kg La Plata; van 6 Juli 1936 tot 30 Nov. 1936 Manitoba. *Rogge:* Tot Jan. 1928 Western; vanaf Jan. 1928 tot 16 Dec. 1929 American No. 2, van 16 Dec. 1929 tot 26 Mei 1930 74/5 kg Hongaarsche; vanaf 26 Mei 1930 tot 23 Mei 1932 74 kg Zuid-Russische; van 23 Mei 1932 tot 2 Oct. 1933 No. 2. Canada. *Gerst:* Tot Jan. 1928 Malting; van Jan. 1928 tot 9 Febr. 1931 American No. 2; van 9 Febr. 1931 tot 23 Mei 1932 64/5 kg Zuid-Russische; van 23 Mei—19 Sept. 1932 No. 3; van 19 Sept. 1932 tot 24 Juli '33 62/63 kg Z.-Russ.; van 24 Juli '33—7 Oct. '35 64/65 kg La Plata; van 7 Oct. '35—18 Mei '36 62/63 kg Z.-Russ.

STATISTIEKEN.

BANKDISCONTO'S.

Ned. (Disc. Wissels. 2 3 Dec. '36	Lissabon .... 4 1/2 5 Mei '36
Bk. Bel. Binn. Eff. 2 1/2 3 Dec. '36	Londen ..... 2 30 Juni '32
Vrsch. in R.C. 2 1/2 3 Dec. '36	Madrid ..... 5 9 Juli '35
Athene ..... 6 4 Jan. '37	N.-York F.R.B. 1 1/2 1 Feb. '34
Batavia ..... 3 14 Jan. '37	Oslo ..... 4 7 Dec. '36
Belgrado ..... 5 1 Febr. '35	Parijs ..... 4 28 Jan. '37
Berlijn ..... 4 22 Sept. '32	Praag ..... 3 1 Jan. '33
Boekarest ..... 4 15 Dec. '34	Pretoria ... 3 1/2 15 Mei '36
Brussel ..... 2 16 Mei '35	Rome ..... 4 1/2 18 Mei '36
Boedapest ..... 4 28 Aug. '35	Stockholm ... 2 1/2 1 Dec. '33
Calcutta ..... 3 28 Nov. '35	Tokio ..... 3.285 7 Apr. '36
Dantzig ..... 4 2 Jan. '37	Weenen... .. 3 1/2 10 Juli '35
Helsingfors ..... 4 3 Dec. '34	Warschau... 5 26 Oct. '33
Kopenhagen ..... 4 19 Nov. '36	Zwits. Nat. Bk. 1 1/2 25 Nov. '36

OPEN MARKT.

	1937				1936	1935	1914
	29 Mei	24/29 Mei	18 22 Mei	10/15 Mei	25/30 Mei	27 Mei/1 Juni	20/24 Juli
<i>Amsterdam</i>							
Partic. disc.	1/4	1/4	1/4	1/4	2 1/8-3 1/4	3 1/4-5	3 1/8-3 1/16
Prolong.	1	1	1	1	2-1/4	2 1/4-3 1/4	2 1/4-3 1/4
<i>Londen</i>							
Daggeld	1/2-1	1/2-1	1/2-1	1/2-1	1/2-1	1/2-1	1 1/2-2
Partic. disc.	9/16	17/32-9/16	17/32-9/16	17/32-9/16	9/16	9/16-5/8	4 1/4-3 1/4
<i>Berlijn</i>							
Daggeld	2 1/4-3	2 1/8-3	2 1/4-2 7/8	2 1/2-3	2 1/4-3 1/2	3-3 1/4	—
Maandgeld	2 1/2-3 1/4	2 1/2-3 1/4	2 1/2-3 1/4	2 1/2-3 1/4	2 1/4-3	2 3/4-3	—
Part. disc.	2 7/8	2 7/8	2 7/8	2 7/8	2 7/8	2 7/8	2 1/2-1 1/2
Warenw...	4-1 1/4	4-1 1/4	4-1 1/4	4-1 1/4	4-1 1/4	4-1 1/4	—
<i>New York</i>							
Daggeld 1)	1	1	1	1	1	1 1/4	1 1/4-2 1/2
Partic. disc.	9/16	9/16	9/16	9/16	3/16	3/16	—

1) Koers van 28 Mei en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijdag.
2) 25/29 Mei.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York *)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia 1)
25 Mei 1937	1.81 1/2	8.99 1/2	73.03	8 15 3/4	30 67 1/2	100 1/4
26 " 1937	1.81 1/2	8.99	73.—	8.13	30.69	100 1/4
27 " 1937	1.81 1/2	8.98 1/2	73.—	8.13 1/4	30.72	100 1/4
28 " 1937	1.81 1/2	8.98 3/4	73.05	8.12 1/2	30.71	100 1/4
29 " 1937	1.81 1/2	8.97 3/4	73.05	8.11 1/2	30.68	100 1/4
31 " 1937	1.82	8.96 3/4	73.—	8.10 1/2	30.67	100 1/4
Laagste d.w. 1)	1.81 1/2	8.95	72.80	8.09	30.64	100
Hoogste d.w. 1)	1.82 1/2	8.99 1/2	73.10	8.16 1/2	30.72 1/2	100 3/4
Muntpariteit	1.469	12.1071	59.263	9.747	24.906	100

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag *)	Boekarest *)	Milaan **)	Madrid **)
25 Mei 1937	41.58	—	6.35	—	—	—
26 " 1937	41.59	—	6.35	—	—	—
27 " 1937	41.60	—	6.35	—	—	—
28 " 1937	41.57	—	6.35	—	—	—
29 " 1937	41.49	—	6.35	—	—	—
31 " 1937	41.49	—	6.34	—	—	—
Laagste d.w. 1)	41.44	34.—	6 32 1/2	—	9.55	—
Hoogste d.w. 1)	41.65	34.25	6.37 1/2	1.55	9.70	—
Muntpariteit	48.003	35.007	7.371	1.488	13.094	48.52

Data	Stockholm *)	Kopenhagen *)	Osto *)	Helsingfors *)	Buenos-Aires *)	Montreal *)
25 Mei 1937	46.37 1/2	40.15	45.20	3.97 1/2	55 3/4	1.82 1/2
26 " 1937	46.37 1/2	40.15	45.20	3.97 1/2	55 3/4	1.82 1/2
27 " 1937	46.37 1/2	40.12 1/2	45.17 1/2	3.98	55 3/4	1.82 1/2
28 " 1937	46.37 1/2	40.12 1/2	45.17 1/2	3.97 1/2	55 3/4	1.82 1/2
29 " 1937	46.30	40.10	45.12 1/2	3.97 1/2	55 3/4	1.82 1/2
31 " 1937	46.25	40.05	45.07 1/2	3.97	55 3/4	1.82
Laagste d.w. 1)	46.20	40.—	45.—	3.95	55 1/4	1.81 3/4
Hoogste d.w. 1)	46.42 1/2	40.20	45.25	4.—	56	1.82 3/4
Muntpariteit	66.671	66.671	66.671	6.266	95 3/4	2.1878

*) Notering te Amsterdam. **) Not. te Rotterdam. 1) Part. overage.
In 't 1ste of 2de No. van ieder maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p. 100 fr.)	Berlijn (\$ p. 100 Mk.)	Amsterdam (\$ p. 100 gld.)
25 Mei 1937	4,94 1/2	4,47 3/4	40,15	54,99
26 " 1937	4,94 3/8	4,47 1/4	40,16	54,98 1/2
27 " 1937	4,94 1/4	4,47 1/8	40,16	54,99
28 " 1937	4,93 3/4	4,46 1/4	40,15 1/2	54,99
29 " 1937	4,93 3/8	4,46 1/8	40,13	54,97
31 " 1937	—	—	—	—
1 Juni 1936	4,99 17/32	6,58 9/16	40,26	67,55
Muntpariteit..	4,86	3,90 3/4	23,81 1/4	40 1/2

KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en Londen	Noteerings-eenheden	15 Mei 1937	22 Mei 1937	24/29 Mei 1937 Laagste	29 Mei 1937 Hoogste
Alexandrië..	Piast. p. £	97 1/2	97 1/2	97 3/8	97 1/2
Athene	Dr. p. £	547 1/2	547 1/2	540	555
Bangkok...	Sh. p. tical	1/10 1/8	1/10 1/8	1/10 1/8	1/10 5/8
Budapest 1)..	Pen. p. £	25	25	24 3/4	25 1/2
Buenos Aires 1)	p. peso p. £	16.27 1/2	16.21 1/2	16.08	16.20
Calcutta	Sh. p. rup.	1/6 1/2	1/6 1/2	1/6 3/32	1/6 1/2
Istanbul ...	Piast. p. £	617	616	616	616
Hongkong ..	Sh. p. \$	1/2 1/2	1/2 3/8	1/2 1/4	1/3
Kobe	Sh. p. yen	1 2	1 2	1 1/32	1 2/32
Lissabon ...	Escu. p. £	110 3/16	110 3/16	110	110 3/16
Mexico	\$ per £	18	18	17 1/2	18 1/2
Montevideo 2)	d. per £	27	27 3/4	27 1/2	28
Montreal ..	\$ per £	4.93 1/8	4.93 1/2	4.93	4.93 3/8
Rio de Janeiro 4)	d. per Mil.	39 1/6	35 1/2	3 1/2	3 3/8
Shanghai ..	Sh. p. \$	1/2 3/4	1/2 1/2	1/2 1/2	1/2 1/2
Singapore ..	id. p. \$	2/4 3/16	2/4 3/16	2/4 1/2	2/4 3/16
Valparaiso 5).	\$ per £	128	128	128	128
Warschau ..	Zl. p. £	26 1/16	26 1/16	25 7/8	26 1/16

1) Offic. not. 10 Dec. 16 1/2. 2) Offic. not. 15 laten, gem. not., welke imp. hebben te betalen 10 Dec. 16.12. 3) Offic. not. 6 Oct. 39 1/8; 18 Mei 39; 19 Mei 39 1/8. 4) Id. 11 Mrt. 1935 4 1/4. 5) 90 dg. Vanaf 28 Aug. laatste "export" notering.

ZILVERPRIJS

GOUDPRIJS 1)

	Londen 2)	N.York 2)	Londen 3)
25 Mei 1937..	20 3/8	45	140 5 1/2
26 " 1937..	20 1/4	45	140 7/8
27 " 1937..	20 3/8	45	140 7/8
28 " 1937..	20 3/4	45	140 6
29 " 1937..	20 1/4	—	140 7 1/2
31 " 1937..	20 1/4	—	140 9 1/2
1 Juni 1936..	—	44 3/4	—
27 Juli 1914..	24 1/16	59	84/10 3/4

1) in pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$c. p. oz. fine. 3) in sh. p. oz. fine

STAND VAN 'S RIJKS KAS.

Vorderingen.	15 Mei 1937	22 Mei 1937
Saldo van 's Rijks Schatkist bij De Nederlandsche Bank	f 72.922.028,02	f 76.042.961,46
Saldo b. d. Bank voor Ned. Gemeenten Voorschotten op ultimo April 1937 a/d. gemeent. verstr. op a. haar uit te keeren hoofds. der pers. bel., aand. in de hoofds. der grondbel. en der gem. fondsbel., alsmede op de belastingen en op de vermogensbelasting Voorschotten aan Ned.-Indië	" 504.903,06	" 82.993,41
Idem aan Suriname	" 43.536.980,20	" 36.482.314,43
Kasvoord. weg. creditverst. a/h. buitenl. Daggeldleeningen tegen onderpand ..	" 11.333.570,25	" 11.306.931,78
Saldo der postrek. v. Rijkscomptabellen Vord. op het Alg. Burg. Pensioenf. 1) ...	" 109.663.276,19	" 108.931.125,06
Vord. op andere Staatsbedrijven 1) ...	" 35.916.035,04	" 35.294.805,18
Verstr. ten laste der Rijksbegr. kasgeldleeningen aan gemeenten (saldo) ...	" 16.032,94	" —
Verstr. ten laste der Rijksbegr. kasgeldleeningen aan gemeenten (saldo) ...	" 6.431.118,35	" 7.044.978,92

Vorderingen	15 Mei 1937	22 Mei 1937
Voorschot door De Ned. Bank ingev. art. 16 van haar octrooi verstrekt Schatkistbiljetten in omloop	f 322.332.000,—	f 322.307.000,—
Schatkistpromessen in omloop	" 7.120.000,—	" 7.120.000,—
Zilverbons in omloop	" 1.113.810,—	" 1.113.559,50
Schuld op ultimo April 1937 aan de gem. weg. a. h. uit te keeren hoofds. d. pers. bel., aand. i. d. hoofds. d. grondb. e. d. gem. fondsbel. alsmede op de bel. en op de vermogensbelasting ..	" 1.908.477,83	" 1.908.477,83
Schuld aan Curaçao 1)	" 1.243.613,50	" 1.241.855,85
Schuld aan het Alg. Burg. Pensioenf. 1) ..	" 114.485,31	" 114.485,31
Id. a. h. Staatsbedr. der P.T. en T. 1) ...	" 138.395.661,36	" 126.432.632,—
Id. aan andere Staatsbedrijven 1)	" 7.000.000,—	" 8.500.000,—
Id. aan diverse instellingen 1)	" 100.127.343,41	" 100.170.271,68

1) In rekg.-crt. met 's Rijks Schatkist.

Vorderingen: 1)	22 Mei 1937	29 Mei 1937
Saldo Javasche Bank	—	—
Saldo b. d. Postchèque- en Girodienst	f 259.000,—	f 326.000,—
Verplichtingen:		
Voorschot 's Rijks kas e. a. Rijksinstell.	" 36.482.000,—	" 35.069.000,—
Schatkistpromessen in omloop	" 9.750.000,—	" 9.750.000,—
Schatkistbiljetten in omloop	" 500.000,—	" 500.000,—
Schuld aan het Ned.-Ind. Muntfonds.	" 1.514.000,—	" 1.514.000,—
Idem aan de Ned.-Ind. Postspaarbank.	" 1.011.000,—	" 1.086.000,—
Belegde kasmiddelen Zelfbesturen...	" 560.000,—	" 560.000,—
Voorschot van de Javasche Bank ...	" 212.000,—	" 2.123.000,—
1) Betaalmiddelen in 's Lands Kas op 15 Mei 1937	f 29.643.000,—	—

SURINAAMSCH BANK.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opeischn. schulden	Discont.	Div. rekeningen 1)
24 April 1937..	697	1.148	585	675	1.451
17 " 1937..	698	1.058	502	679	1.439
10 " 1937..	697	1.103	527	684	1.437
3 " 1937..	699	1.179	551	687	1.461
27 Maart 1937..	700	1.104	513	693	1.456
1 Juli 1914..	645	1.100	560	735	396

1) Sluip. der activa.

GROOTHANDELSPRIJZEN VAN BELANGRIJKE VOEDINGS- EN GENOT.

1) Zie blz. 420 van dit nummer	GERST 64/65 kg La Plata loco Rotterdam per 2000 kg.		MAIS Rotterdam per 2000 kg.				ROGGE 74 kg Bahia Blanca loco Rotterdam per 100 kg.		TARWE Rotterdam per 100 kg.				BURMA RIJST Loonzein per cwt. f.o.b. Rangoon/Bassein Herl. Ned. Ct. Not.		BOTER per kg. Leeuwarder Comm. Notering Heffing Crisis Zuivel-Centr.		KAAS Edammer Aikmaar Fabr. kaas gang exp. per 50 kg.		EIEREN Gem. not. Eiermijn Roermond p. 100 st.			
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
	Herl. Ned. Ct.	Not.	Herl. Ned. Ct.	Not.	Herl. Ned. Ct.	Not.	Herl. Ned. Ct.	Not.	Herl. Ned. Ct.	Not.	Herl. Ned. Ct.	Not.	Herl. Ned. Ct.	Not.	Herl. Ned. Ct.	Not.	Herl. Ned. Ct.	Not.	Herl. Ned. Ct.	Not.		
1927	237	110.2	171.50	89.3	176	87.1	12.475	102.5	13.825	110.1	14.75	109.3	6.83	104.5	113/4	2.03	98.4	f	43.30	95.0	7.96	99.3
1928	228.50	106.2	208.50	108.6	226	111.9	13.15	108.1	12.575	100.1	13.475	99.9	6.43	98.4	107/8	2.11	102.3	f	48.05	105.4	7.99	99.6
1929	179.75	83.6	196	102.1	204	101.0	10.875	89.4	11.275	89.8	12.25	90.8	6.34	97.0	10	2.05	99.4	f	45.40	99.6	8.11	101.1
1930	111.75	52.0	118.50	61.7	136.75	67.7	6.225	51.2	8.275	65.9	9.675	71.7	5.09	77.9	8	1.66	80.5	f	38.45	84.4	6.72	83.8
1931	107.25	49.9	78.25	40.8	84.50	41.8	4.55	37.4	4.65	37.0	5.55	41.1	3.09	47.3	5	1.34	64.9	f	31.30	68.7	5.35	66.7
1932	100.75	46.8	72	37.5	77.25	38.2	4.625	38.0	4.70	37.4	5.225	38.7	2.59	39.6	5 1/11	0.94	45.6	f	22.70	49.8	4.14	51.6
1933	70	32.5	60.75	31.6	68.50	33.9	3.55	29.3	3.75	29.9	5.025	37.2	1.84	28.2	4 5/12	0.61	29.6	0.96	20.20	44.3	3.71	46.3
1934	75.75	35.2	64.75	33.7	70.75	35.0	3.325	27.3	3.25	25.9	3.675	27.3	1.74	26.6	4 7/8	0.45	21.8	1	18.70	41.0	3.45	43.0
1935	63	31.6	56	29.2	61.25	30.3	3.075	25.3	3.875	30.9	4.125	30.6	2.07	31.7	5/8 1/2	0.49	23.7	0.99	14.85	32.6	3.20	39.9
1936	86	40.0	74.50	38.8	74	36.6	4.275	35.1	5.75	45.8	6.275	46.5	2.19	33.5	5/7 1/2	0.58	28.1	0.885	17.55	38.5	3.50	43.6
Jan. 1936	63.50	29.5	54	28.1	56	27.7	3.525	29.0	5.10	40.6	5.45	40.4	1.81	27.7	4/11 1/2	0.57	27.6	0.95	16.80	36.9	4.04	50.1
Febr.	64.50	30.0	52	27.1	55.25	27.4	3.40	27.9	4.925	39.2	5.225	38.7	1.89	28.9	5 2/4	0.61	29.6	0.925	17.375	38.1	3.575	42.1
Maart	69.75	32.4	56	29.2	59.50	29.5	3.50	28.8	4.925	39.2	5.225	38.7	2.03	31.1	5/7	0.46	22.3	1.04	17.37	38.8	2.69	33.5
April	70	32.5	58	30.2	64	31.7	3.45	28.4	4.85	38.6	5.175	38.0	2.10	32.1	5/9 1/4	0.44	21.3	1.025	16.825	36.9	2.49	31.4
Mei	72.25	33.6	59	30.7	63.75	31.6	3.175	26.1	4.65	37.0	5.125	38.4	2.11	32.3	5/8 1/4	0.47	22.8	0.99	18.75	41.1	2.52	31.0
Juni	71.50	33.2	60.75	31.6	66	32.7	3.45	28.4	4.625	36.8	5.05	37.4	2.12	32.4	5/8 1/2	0.57	27.6	0.89	20.20	44.3	2.69	33.5
Juli	74.75	34.8	65.75	34.2	71.75	35.5	3.65	30.0	5.15	41.0	5.625	41.7	2.06	31.5	5/7	0.60	29.1	0.815	19.35	42.5	2.91	36.3
Aug.	88	40.9	79.75	41.5	84	41.6	4.025	33.1	5.95	47.4	6.35	47.1	2.17	33.2	5/10 1/2	0.62	30.0	0.80	17.875	39.2	3.315	41.3
Sept.	88	40.9	79	41.1	85	42.1	4.40	36.2	6	47.8	6.50	48.2	2.22	34.0	5 11/2	0.58	28.1	0.79	16.25	35.6	3.63	45.3
Oct.	120.50	56.0	94.75	49.3	97.50	48.3	6.025	49.5	7.775	61.9	8.80	65.2	2.57	39.3	5/7 1/2	0.63	30.5	0.775	17.55	38.5	4.85	60.5
Nov.	121.50	56.5	89.75	46.7	89.50	44.3	5.725	47.1	7.275	57.9	8.55	63.4	2.46	37.7	5 5/4	0.70	33.9	0.78	16.075	35.3	5.15	64.2
Dec.	129	60.0	95.25	49.6	97	48.0	6.975	57.3	7.875	62.7	8.175	60.6	2.71	41.5	6 1/4	0.65	31.5	0.825	15.75	34.6	4.365	54.4
Jan. 1937	132	61.4	99.75	52.0	97.50	48.3	7.975	65.5	8.075	64.3	8.40	62.3	2.74	41.9	6 1/11 1/2	0.66	32.0	0.85	17.075	37.5	3.45	43.0
Febr.	129	60.0	102	53.1	100.50	49.8	8.025	71.7	7.925	63.1	8.25	61.1	2.62	40.1	5/10 1/4	0.69	33.4	0.80	18.75	41.1	3.81	47.5
Maart	133	61.8	104.25	54.3	106	52.5	9.725	74.2	8.72	69.5	9.15	67.8	2.57	39.3	5/9 1/4	0.68	33.0	0.80	18.825	41.3	3.86	48.1
April	149.75	69.6	110.75	57.7	115	56.9	10	82.2	9.40	74.9	10.175	75.4	2.72	41.6	6 3/4	0.69	33.4	0.80	16.45	36.1	3.05	38.0
27 Apr.-4 Mei	145.50	67.6	105.75	55.1	109	54.0	9.975	82.0	9.075	72.3	9.85	73.0	2.69	41.2	5/11 1/4	0.74	35.9	0.70	17	37.3	2.90	36.2
4-11 Mei	144.50	67.2	105.50	54.9	109	54.0	9.925	81.6	8.80	70.1	9.65	71.5	2.65	40.6	5/11	0.70	33.9	0.75	16.75	36.7	2.95	36.8
11-19	142.50	66.3	106.50	55.5	109	54.0	9.875	81.2	8.95	71.3	9.80	72.6	2.64	40.4	5/10 1/2	0.68	33.0	0.75	17	37.3	2.90	36.2
19-25	143.50	66.7	108	56.3	110	54.5	10.075	82.8	9.10	72.5	9.80	72.6	2.61	40.0	5/9 3/4	0.72	35.0	0.70	17.50	38.4	2.90	36.2
25 Mei-1 Juni	146	67.9	109.25	56.9	112.50	55.7	10.175	83.6	8.725	69.5	9.55	70.8	2.61	40.0	5/9 3/4	0.73	35.4	0.70	18	39.5	2.80	34.9

	JUTE „First Marks” c.i.f. Londen per Eng. ton		KATOEN				AUSTRALISCHE WOL in olie gekamd; loco Bradford per lb.				JAPAN. ZIJDE 13/14 Dernier New York per lb.		RUBBER Stand. Ribbed Smoked Sheets loco Londen p. lb.									
	f	%	Middling Upland loco New York per lb.		Super Fine C. P. Oomra Liverpool per lb.		Crossbred Colonial Carded 50's Av.		Merino 64's Av.		Herl. Ned. Ct.	Not.	Herl. Ned. Ct.	Not.								
	Herl. Ned. Ct.	Not.	Herl. Ned. Ct.	Not.	Herl. Ned. Ct.	Not.	Herl. Ned. Ct.	Not.	Herl. Ned. Ct.	Not.	Herl. Ned. Ct.	Not.	Herl. Ned. Ct.	Not.								
1927	442.38	103.4	36.10/-	43.8	93.1	17.60	36.7	102.1	7.27	133.8	96.8	26.50	244.9	104.8	48.50	13.55	105.8	5.44	93	140.2	pence	18.50
1928	445.89	104.2	36.16/11	49.8	105.8	20	37.9	105.5	7.51	153.8	111.2	30.50	259.7	111.1	51.50	12.60	98.4	5.07	54	81.4	10.75	
1929	395.49	92.4	32.14/13	47.6	101.1	19.10	33.2	92.4	6.59	127.2	92.0	25.25	196.5	84.1	39	12.28	95.9	4.93	52	78.4	10.25	
1930	257.97	60.3	21.6/9	33.6	71.4	13.50	19.7	54.8	3.92	81.9	59.2	16.25	134.8	57.7	26.75	8.50	66.4	3.42	30	45.2	5.87	
1931	192.15	44.9	17.1/7	21.1	44.8	8.50	20.1	55.9	4.28	60.9	44.0	13	109.0	46.6	23.25	5.97	46.6	2.40	15	22.6	3.12	
1932	146.86	34.3	16.18/-	15.9	33.8	6.40	19.5	54.3	3.39	42.5	30.7	11.75	79.7	34.1	22	3.87	30.2	1.56	12	18.1	3.37	
1933	128.63	30.1	15.12/2	17.4	37.0	8.70	16.8	46.8	4.91	48.9	35.4	14.25	96.9	41.5	28.25	3.21	25.1	1.61	11	11.6	3.25	
1934	115.85	27.1	15.9/9	18.3	38.9	12.30	13.6	37.8	4.37	51.4	37.2	16.50	95.8	41.0	30.75	1.92	15.0	1.29	19	28.6	6.25	
1935	134.52	31.4	18.11/8	17.6	37.4	11.90	17.7	49.3	5.87	42.2	30.5	14	84.5	36.2	28	2.41	18.8	1.63	18	27.1	6	
1936	142.61	33.3	18.6/8	19.0	40.4	12.10	18.2	50.7	5.60	54.3	39.3	16.75	108.6	46.5	33.50	2.71	21.2	1.73	25	37.7	7.75	
Jan. 1936	144.42	33.7	19.16/9	17.5	37.2	11.90	17.3	48.1	5.70	45.5	32.9	15	97.0	41.5	32	2.42	18.9	1.65	21	31.7	6.87	
Febr.	137.87	32.2	18.18/9	16.9	35.9	11.60	16.5	45.9	5.46	47.0	34.0	15.50	98.5	42.1	32.50	2.49	19.4	1.71	22	33.2	7.25	
Maart	142.86	33.4	19.13/1	16.7	35.5	11.40	16.5	45.9	5.46	47.7	34.5	15.75	100.0	42.8	33	2.43	19.0	1.65	23	34.7	7.50	
April	138.96	32.5	19.1/9	17.2	36.5	11.70	16.5	45.9	5.46	47.7	34.5	15.75	100.0	42.8	33	2.43	19.0	1.65	23	34.7	7.50	
Mei	135.83	31.7	18.9/8	17.3	36.8	11.70	16.1	44.8	5.26	47.5	34.4	15.50	100.3	42.9	32.75	2.31	18.0	1.56	23	34.7	7.37	
Juni	128.22	30.0	17.5/7	17.7	37.6	12	17.0	47.3	5.51	46.4	33.6	15	97.4	41.7	31.50	2.32	18.1	1.57	23	34.7	7.37	
Juli	123.43	28.8	16.14/6	19.4	41.2	13.20	18.3	50.9	5.94	46.1	33.3	15	97.6	41.8	31.75	2.47	19.3	1.68	24	36.2	7.75	
Aug.	128.76	30.1	17.8/1	18.1	38.5	12.30	17.3	48.1	5.60	46.2	33.4	15	100.2	42.9	32.50	2.57	20.1	1.745	24	36.2	7.62	
Sept.	128.14	29.9	17.4/1	18.1	38.5	12.30	17.7	49.3	5.69	48.9	35.4	15.75	99.3	42.5	32	2.49	19.4	1.685	24	36.2	7.75	
Oct.	160.28	37.5	17.11/6	22.8	48.4	12.25	21.9	60.9	5.75	60.8	44.0	16	121.6	52.0	32	3.26	25.4	1.75	30	45.2	7.875	
Nov.	169.39	39.6	18.14/4	22.6	48.0	12.20	21.3	59.3	5.64	72.6	52.5	19.25	132.0	56.5	35	3.63	28.3	1.96	33	49.7	8.62	
Dec.	170.59	39.9	18.19/6	23.5	49.9	12.80	21.5	59.8	5.73	82.4	60.0	22	134.8	57.7	36	3.51	27.4	1.915				

MIDDELEN EN GRONDSTOFFEN. (Indexcijfers gebaseerd op 1927 t/m 1929 = 100).

	GE-SLACHTE RUNDEREN (versch) per 100 kg Rotterdam		GE-SLACHTE VARKENS (versch) per 100 kg Rotterdam		DEENSCH BACON middmaat No. 1 Londen per cwt.			BEVROREN ARG. RUND-VLEESCH Londen per 8 lbs.			CACAO G.F. Accra per 50 kg c.i.f. Nederland				KOFFIE Loco R'dam/A'dam per 1/2 kg.				SUIKER Witte krist-suiker loco Rotterdam/A'dam per 100 kg.		THEE N.-Ind. thee-veiling A'dam Gem. Java- en Sumatrathee per 1/2 kg.		Indexcijfer voedings- en genot-middelen																		
	f	%	f	%	Herl. Ned.Ct.	Not.	Herl. Ned.Ct.	Not.	Herl. Ned.Ct.	Not.	Herl. Ned.Ct.	Not.	Herl. Ned.Ct.	Not.	Robusta	Superior Santos	f	%	cts.	%	cts.	%																			
1927	—	—	—	—	65,5	97,8	107/6	2,73	92,2	4/6	41,21	119,4	68/-	46,875	95,5	54,10	91,4	19,125	119,6	cts.	109,2	101,3																			
1928	93,-	98,2	77,50	90,8	66,80	100,3	110/5	3,03	102,4	5/-	34,64	100,4	57/3	49,625	101,1	63,48	107,3	15,85	99,1	75,25	59,3	102,2																			
1929	96,40	101,8	93,125	109,2	67,81	101,8	112/2	3,12	105,4	5/2	27,70	80,2	45/10	50,75	103,4	59,90	101,2	13,-	81,3	69,25	91,4	94,7																			
1930	108,-	114,0	72,90	85,5	57,19	85,9	94/7	2,97	100,3	4/11	21,04	61,0	34/11	32	65,2	38,10	64,4	9,60	60,0	60,75	80,2	72,1																			
1931	88,-	92,9	48,-	56,3	35,72	53,6	63/6	2,44	82,4	4/4	13,84	40,1	24/7	25	50,9	27,10	45,8	8,-	50,0	42,50	56,1	53,3																			
1932	61,-	64,4	37,50	44,0	25,46	38,2	58/7	1,70	57,4	3/11	11,77	34,1	27/1	24	48,9	30,04	50,8	6,325	39,6	28,25	37,3	43,0																			
1933	52,-	54,9	49,50	58,0	30,74	46,2	74/7	1,54	52,0	3/9	9,30	26,9	22/7	21,10	43,0	22,83	38,6	5,325	34,5	32,75	43,2	37,0																			
1934	61,50	64,9	46,65	54,7	32,94	49,5	88/1	1,42	48,0	3/9 1/2	8,15	23,6	21/10	16,80	34,2	18,40	31,1	4,075	25,5	40	52,8	34,9																			
1935	48,125	50,8	51,625	57,0	32,-	48,1	88/5	1,19	40,2	3/3 1/2	8,15	23,6	22/6	14,10	28,7	15,21	25,7	3,85	24,1	34,50	45,5	32,5																			
1936	53,425	56,4	48,60	60,5	36,37	54,6	93/6	1,48	50,0	3/9 1/2	12,05	34,9	30/4	13,625	27,8	16,875	28,5	4,025	25,2	40	52,8	39,2																			
Jan. 1936	44,-	46,5	50,875	59,6	32,09	48,2	88/2	1,41	47,6	3/10 1/2	8,49	24,6	23/4	13	26,5	15	25,4	4,325	27,0	39,50	52,1	35,4																			
Febr.	43,775	46,2	48,25	56,6	33,85	50,8	93/-	1,27	42,9	3/5 1/4	8,62	25,0	23 8	13	26,5	15,50	26,2	4,125	25,8	38,50	50,8	34,6																			
Maart	45,75	48,3	46,575	54,36	34,35	51,6	94/6	1,23	41,6	3/4 1/4	8,48	24,6	23/4	13	26,5	15,50	26,2	3,925	24,5	37,25	49,2	33,8																			
April	48,50	51,2	45,375	53,2	33,85	50,8	93/-	1,30	43,9	3/7	8,67	25,1	23/10	13	26,5	15,50	26,2	3,975	24,9	36,50	48,2	33,6																			
Mei	51,60	54,5	44,30	51,9	33,38	50,1	90/10	1,33	44,9	3/7 1/2	9,25	26,8	25/2	13	26,5	15,50	26,2	3,65	22,8	37	48,8	33,9																			
Juni	54,15	57,2	46,25	54,2	34,13	51,3	92/-	1,51	51,0	4/- 3/4	10,42	30,2	28/1	13	26,5	15,50	26,2	3,85	24,1	36,50	48,2	35,7																			
Juli	57,35	60,6	47,75	56,0	34,53	51,9	93/7	1,52	51,4	4/11 1/2	10,33	29,9	28/-	13,125	26,7	15,50	26,2	3,70	23,1	36,25	47,9	36,5																			
Aug.	60,40	63,8	50,20	58,8	37,-	55,6	100/-	1,54	52,0	4/2	10,92	31,6	29/6	13	26,5	15,50	26,2	3,55	22,2	36,75	48,5	38,8																			
Sept.	61,05	64,5	51,875	60,8	37,25	55,9	100/-	1,51	51,0	4/- 1/2	12,20	35,3	32/9	13	26,5	17,50	29,6	3,475	21,7	37,50	49,5	39,2																			
Oct.	58,85	62,1	52,30	61,3	44,15	66,3	96/10	1,65	55,7	3/7 1/2	17,21	49,9	37/9	14,875	30,3	19,50	33,0	4,475	28,0	46,50	61,4	48,4																			
Nov.	56,-	59,1	49,875	58,5	40,73	61,2	90/-	1,69	57,1	3/8 1/4	17,42	50,5	38/6	15,25	31,1	20,50	34,7	4,575	28,6	48,50	64,0	50,0																			
Dec.	59,80	63,1	49,70	58,3	41,35	62,1	92/-	1,80	60,8	4/2	22,48	65,1	50/4	16,25	33,1	21,50	36,3	4,725	29,5	48	63,4	48,4																			
Jan. 1937	64,60	68,2	52,75	61,8	41,22	61,9	92/-	1,81	61,1	4/- 1/2	24,50	71,0	54/8	16,75	34,1	22,125	37,4	5,575	34,9	50,50	66,7	52,0																			
Febr.	64,175	67,8	53,325	62,5	38,49	57,8	86/-	1,80	60,8	4/- 1/4	21,09	61,1	47/2	18,25	37,2	24	40,6	5,725	35,8	53,50	70,6	52,7																			
Maart	66,15	69,9	54,825	64,3	39,83	59,8	89/-	1,67	56,4	3/8 1/4	23,-	66,7	51,6	18	36,7	23,80	40,2	6,10	38,1	55	72,6	53,4																			
April	71,-	75,0	56,25	65,9	42,32	63,6	94/3	1,72	58,1	3/10	20,83	60,3	46/5	17,875	36,4	23,375	39,5	6,125	38,3	54,25	71,6	54,4																			
27 Apr.-4 Mei	72,30	76,3	57,-	66,8	42,80	64,3	95/-	1,73	58,4	3/10	20,07	58,1	44/6	17,50	35,7	23	38,9	6,-	37,5	53,75	71,0	53,8																			
4-11 Mei	71,30	75,3	56,50	66,2	42,73	64,2	95/-	1,80	60,8	4/-	18,22	52,8	40/6	17,50	35,7	23	38,9	6,25	39,1	53,75	71,0	53,2																			
11-19	75,-	79,2	57,-	66,8	42,70	64,1	95/-	1,82	61,5	4/- 1/2	18,20	52,7	40/6	17,50	35,7	23	38,9	5,875	36,7	55	72,6	53,2																			
19-25	74,-	78,1	57,75	67,7	42,70	64,1	95/-	2,09	70,6	4/8	16,18	46,9	36/-	17,50	35,7	23	38,9	6,125	38,3	55	72,6	54,0																			
25 Mei-1 Juni	74,-	78,1	55,50	65,1	42,70	64,1	95/-	1,87	63,2	4/2	16,63	48,2	37/-	17,50	35,7	23	38,9	6,125	38,3	55	72,6	53,6																			
GRENHOUT Zweedsch ongesorteed 2 1/2 x 7 per standaard																								VURENHOUT basis 7" f.o.b. Zweden/Finl. per standaard van 4.672 M ³		KOE-HUIDEN Gaaf, open kop 57-61 pond Veiling te Amsterdam		COPRA Ned.-Ind. f. m. s. per 100 kg Amsterdam		GRONDNOTEN Gepelde Coromandel, per longton c.i.f. Londen		LIJNZAAD La Plata loco Rotterdam per 1960 kg.		GOUD cash Londen per ounce fine		Indexcijfer agrarische grondstoffen		Algemeen Indexcijfer		Indexcijfer Indische uitvoer-producten	
1927	230,28	100,1	19,-	160,50	105,1	40,43	100,9	32,625	106,5	266,03	106,4	2,18/11	362,50	95,0	51,50	100,1	85,-	105,3	104,4	124,1	94,6																				
1928	229,90	100,0	19,-	151,50	99,2	47,58	118,7	31,875	104,1	254,10	101,6	21,-	363,-	95,1	51,45	100,0	85,-	102,0	100,2	100,4	94,6																				
1929	229,71	99,9	19,-	146,-	95,6	32,25	80,5	27,375	89,4	230,16	92,0	19,-	419,25	109,9	51,40	99,9	85,-	92,7	95,2	84,5	84,5																				
1930	218,43	95,0	18,12	141,50	92,7	25,36	63,3	22,625	73,9	175,55	70,2	14,10/4	356,-	93,3	51,40	99,9	85,-	68,6	75,3	60,0	60,0																				
1931	187,88	81,7	16,14	110,75	72,5	18,65	46,5	15,375	50,2	136,69	54,7	12,2/11	187,-	49,0	32,-	101,1	92/5	47,6	54,2	44,7	44,7																				
1932	136,14	59,2	15,13/4	69,-	45,2	11,15	27,8	13,-	42,4	130,52	52,2	15,-/4	137,-	35,9	51,25	99,6	118,-	35,1	43,0	38,4	38,4																				
1933	136,48	59,3	16,11/2	73,50	48,1	13,26	33,1	9,30	30,4	90,39	36,1	10,19/4	148,-	38,8	51,35	99,8	124/7	33,1	39,2	34,5	34,5																				
1934	134,02	58,3	17,18/2	76,50	50,1	12,07	30,1	6,90	22,5	71,90	28,7	9,12/3	142,50	37,3	51,50	95,4	137/8	31,6	37,4	36,5	36,5																				
1935	127,91	55,6	17,13/4	59,50	39,0	12,54	31,3	9,15	29,9	104,26	41,7	14,8/-	131,75	34,5	51,50	95,4	142/2	32,2	37,3	34,8	34,8																				
1936	139,98	60,9	17,19/10	78,25	51,3	15,40	38,4	11,90	38,9	113,49	45,4	14,11/9	166,50	43,6	54,60	106,1	140/4	39,0	42,3	40,7	40,7																				
Jan. 1936	123,76	53,8	17,-	63,-	41,3	15,-	37,4	11,125	36,3	104,74	41,9	14,7/9	153,50	40,2	51,30	99,7	140/1	35,2	38,7	37,4	37,4																				
Febr.	123,76	53,8	17,-	63,-	41,3	15,-	37,4	10,625	34,7	100,56	40,2	13,16/3	152,50	40,0	51,25	99,6	140/10	34,8	38,4	37,5	37,5																				
Maart	123,59	53,7	17,-	64,25	41,3	14,25	35,5	9,775	31,9	99,60	39,8	13,14/1	150,-	39,3	51,25	99,6	141/-	34,6	38,2	37,6	37,6																				
April	127,40	55,4	17,10	65,-	42,6	14,-	34,9	9,725	31,8	101,12	40,4	13,17/10	147,25	38,6	51,25	99,6	140/9	34,6	38,1	37,4	37,4																				
Mei	129,73	56,4	17,13	65,-	42,6	13,75	34,3	9,525	31,1	99,59	39,8	13,11/-	147,75	38,7	51,50	95,4	140/2	34,2	38,1	37,0	37,0																				
Juni	131,24	57,1	17,13/9	68,-	44,5	13,-	32,4	9,90	32,3	104,81	41,9	14,2/6	154,-	40,4	51,55	100,2	139/-	34,6	38,7	36,5	36,5																				
Juli	131,-	57,0	17,15/-	71,25	46,7	13,-	32,4	10,475	34,2	112,82	45,1	15,5/9	162,50	42,6	51,20	99,5	138/9	36,0	39,4	37,4	37,4																				
Aug.	131,72	57,3	17,16/-	73,25	48,0	13,50	33,7	10,825	35,1	118,03	47,2	15,19/1	170,-	44,6	51,20	99,5	138/5	36,7	40,2	37,4	37,4																				
Sept.	137,83	59,9	18,10/-	79,-	51,7	14,50	36,2	11,275	36,8	113,24	45,3	15,4/1	166,75	43,7	51,55	100,2	138/5	37,3	40,9	38,2	38,2																				
Oct.	171,91	74,8	18,17/-	107,-	70,1	19,25	48,0	13,875	45,3	129,05	51,6	14,3/-	199,75	52,3	64,70	125,8	141/11	46,8	50,1	47,6	47,6																				
Nov.	174,78	76,0	19,6/3	106,-	69,4	19,25	48,0	16,125	52,7	132,49	53,0	14,12/10	193,-	50,6	64,40	125,2	142/4	49,2	51,6	51,6	51,6																				
Dec.	178,27	77,5	19,16/8	112,75	73,9	20,25	50,5	19,65	64,2	145,53	58,2	16,3/9	201,-	52,7	63,75	123,9	141/10	53,3	54,5	56,8	56,8																				
Jan. 1937	181,-	78,7	20,4/-	118,75	77,8	21,50																																			

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 31 Mei 1937.

Activa.			
Binnenl. Wis- sels, Prom. enz. in disc.	Hfdbk. f 17.150.492,51 Bijbnk. „ 275.631,43 Ag.sch. „ 1.310.303,10	f	18.736.427,04
Papier o. h. Buitenl. in disconto	Idem eigen portef. f 2.382.000,—	„	2.382.000,—
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.	—	„	—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.)	Hfdbk. f 144.568.197,96 ¹⁾ Bijbnk. „ 6.186.298,05 Ag.sch. „ 32.729.004,79	f	183.483.500,80
Op Effecten	f 180.140.560,27 ¹⁾	„	180.140.560,27
Op Goederen en Spec.	f 3.342.940,53	„	3.342.940,53
Voorschotten a. h. Rijk	Munt, Goud f 113.607.390,— Muntmat., Goud „ 1.016.444.482,03	f	1.130.051.872,03
Munt, Zilver, enz.	„ 18.726.224,84	„	18.726.224,84
Muntmat., Zilver	—	„	—
Belegging van kapitaal, reserves en pensioenfonds	„ 39.491.033,16	„	39.491.033,16
Gebouwen en Meub. der Bank	„ 4.600.000,—	„	4.600.000,—
Diverse rekeningen	„ 9.099.447,76	„	9.099.447,76
Staat d. Nederl. (Wet v. 27, 5 '32, S. No. 221)	„ 10.193.915,19	„	10.193.915,19
	f 1.416.764.420,82	f	1.416.764.420,82

Passiva.			
Kapitaal	f 20.000.000,—	„	20.000.000,—
Reservefonds	„ 3.105.769,04	„	3.105.769,04
Bijzondere reserve	„ 6.300.000,—	„	6.300.000,—
Pensioenfonds	„ 10.288.676,98	„	10.288.676,98
Bankbiljetten in omloop	„ 835.764.705,—	„	835.764.705,—
Bankassigtiën in omloop	„ 189.551,12	„	189.551,12
Rek.-Cour. saldo's: { Het Rijk f 64.117.297,79 Anderen „ 472.983.516,19	„ 537.100.813,98	„	537.100.813,98
Diverse rekeningen	„ 4.014.904,70	„	4.014.904,70
	f 1.416.764.420,82	f	1.416.764.420,82

Beschikbaar metaalsaldo f 600.486.036,09
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is „ 1.501.215.090,—
Schatkistpapier, rechtstreeks bij de Bank ondergebracht „ —

¹⁾ Waarvan aan Nederlandsch-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad No. 99) f 68.518.450,—
²⁾ Waarvan in het buitenland „ 66.525.539,85

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud		Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikk. Metaal-saldo	Dek-kings perc.
	Munt	Muntmat.				
31 Mei '37	113607	1.016.444	835.765	537.290	600.486	84
24 „ '37	113607	1.016.460	807.753	560.256	602.747	84
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Diverse rekeningen ¹⁾
31 Mei 1937	18.736	—	183.484	2.382	9.099
24 „ 1937	18.433	—	179.088	2.382	8.486
25 Juli 1914	67.947	—	61.686	20.188	509

¹⁾ Onder de activa.

JAVASCHE BANK.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikk. metaal-saldo
29 Mei '37 ²⁾	126.350	191.350	81.230	17.318	—
22 „ '37 ²⁾	126.880	190.870	79.860	18.588	—
1 Mei 1937	108.618	17.655	192.611	77.698	18.150
24 Apr. 1937	108.617	17.835	191.258	73.274	20.639
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842

Data	Wissels, buiten N.-Ind. betaalb.	Dis-conto's	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Dek-kings-percentage
29 Mei '37 ²⁾	4.730	76.880	78.300	46	—
22 „ '37 ²⁾	5.230	73.450	78.830	47	—
1 Mei 1937	2.609	11.839	55.441	78.190	47
24 Apr. 1937	3.312	11.669	55.404	71.710	48
25 Juli 1914	6.395	7.259	75.541	2.228	44

¹⁾ Sluitpost activa. ²⁾ Cijfers telegrafisch ontvangen.

BANK VAN ENGELAND.

Data	Metaal	Bankbilj. in circulatie	Bankbilj. in Banking Departm.	Other Securities Disc. and Advances	Securities
26 Mei 1937	322.121	475.220	46.042	4.865	20.267
19 „ 1937	322.149	481.433	39.829	6.571	21.420
22 Juli 1914	40.164	—	29.317	—	33.633

Data	Gov. Sec.	Public Depos.	Other Deposits		Reserve	Dek-kings-perc. ¹⁾
			Bankers	Other Accounts		
26 Mei '37	99.472	24.864	91.372	37.480	46.901	30,5
19 „ '37	103.273	19.194	97.431	37.580	40.716	26,4
22 Juli '14	11.005	14.736	—	42.185	29.297	52

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Data	Goud	Zilver	Te goed in het buitenl.	Wis-sels	Waarp. op het buitenl.	Belee-ningen	Renteloos voorschot v. d. Staat
20 Mei '37	57.359	523	12	10.045	1.086	5.456	3.200
13 „ '37	57.359	527	13	10.241	1.099	5.586	3.200
23 Juli '14	4.104	640	—	1.541	8	769	—

Data	Bons v. d. zelfst. amort. k.	Diver-sen ¹⁾	Circulatie	Rekg. Courant		
				Staat	Zelfst. amort.k.	Particulieren
20 Mei '37	5.642	2.699	85.348	1.043	2.113	14.553
13 „ '37	5.642	3.632	85.967	1.021	2.089	14.243
23 Juli '14	—	—	5.912	401	—	943

¹⁾ Sluitpost activa.

DUITSCHER RIJKBANK.

Data	Goud	Daarvan bij buitenl. (irc. banken ¹⁾)	Deviezen als goud-dekking geldende	Andere wissels en cheques	Belee-ningen
22 Mei 1937	68,5	19,4	6,0	4.495,2	33,5
15 „ 1937	68,5	19,4	5,8	4.717,9	31,7
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effec-ten	Diverse Activa ²⁾	Circu-latie	Rekg.-Crt.	Diverse Passiva
22 Mei 1937	104,4	772,5	4.437,6	778,9	183,5
15 „ 1937	105,2	764,9	4.638,4	736,3	178,4
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,—	40,0

¹⁾ Onbelast. ²⁾ w.o. Rentenbankscheine 22, 15 Mei resp. 35, 23 mill.

NATIONALE BANK VAN BELGIË (in Belga's).

Data 1937	Goud Munt en metaal	Munt en diversen	Binnen- en buitenlandse wissels	Beleeningen op Belgische Staatsfondsen	Voorschot aan den Staat	Overheids-fondsen	Circulatie	Rekg. Crt.	
								Schatkist	Partic.
27 Mei	3.591	51	1.341	35	155	40	4.380	117	708
20 „	3.587	51	1.333	37	155	40	4.384	130	680

FEDERAL RESERVE BANKS.

Data	Goudvoorraad			Wissels	
	Totaal bedrag	Goud-certificaten ¹⁾	„Other cash“ ²⁾	In her-disc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
19 Mei '37	8.850,5	8.838,9	289,2	15,3	4,5
12 „ '37	8.851,1	8.839,4	288,3	15,7	4,5

Data	Belegd in U. S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circu-latie	Totaal Depo-sito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dek-kings-perc. ³⁾	Algem. Dek-kings-perc. ⁴⁾
19 Mei '37	2.526,3	4.184,4	7.285,0	132,2	79,7	—
12 „ '37	2.526,3	4.193,9	7.285,4	132,2	79,6	—

¹⁾ Deze certificaten werden door de Schatkist aan de Reserve Banken gegeven voor de overname van het goud, toen de § op 31 Jan. '34 van 100 op 59,06 cents werd geëvalueerd.
²⁾ „Other Cash“ does not include Federal Reserve Notes or a Bank's own Federal Reserve bank notes.
³⁾ Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opeischbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. ⁴⁾ Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Data	Aantal leening.	Dis-conto's en beleen.	Beleg-gingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal depo-sito's	Waarvan time deposits
12 Mei '37	16	9.540	12.665	5.359	26.506	5.201
5 „ '37	38	9.533	12.707	5.307	26.476	5.149

De posten van De Ned. Bank, de Javasche Bank en de Bank of Eng. land zijn in duizenden, alle overige posten in miljoenen van de betreffende valuta.